

Het vrije notariaat

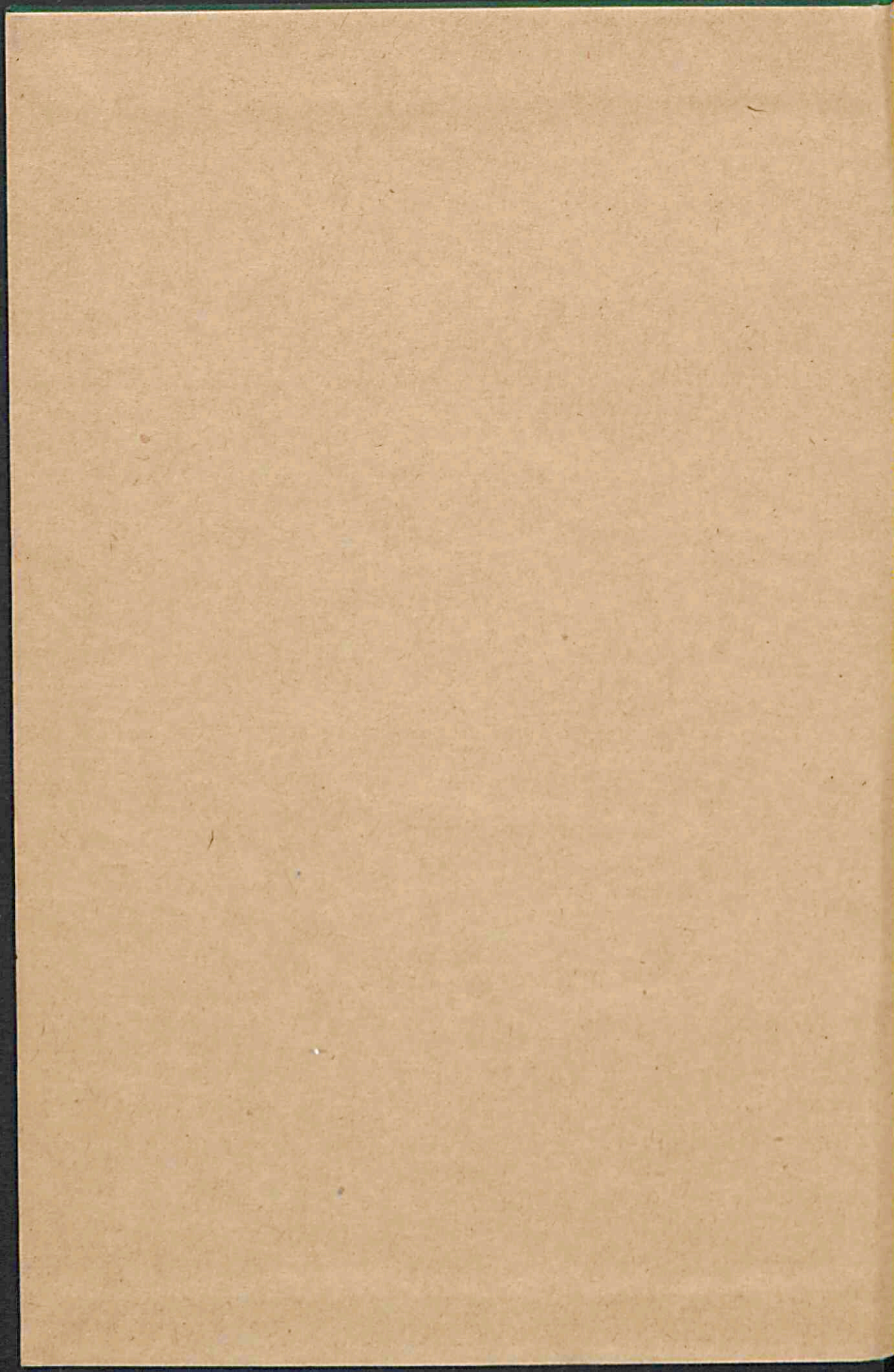
<https://hdl.handle.net/1874/242021>

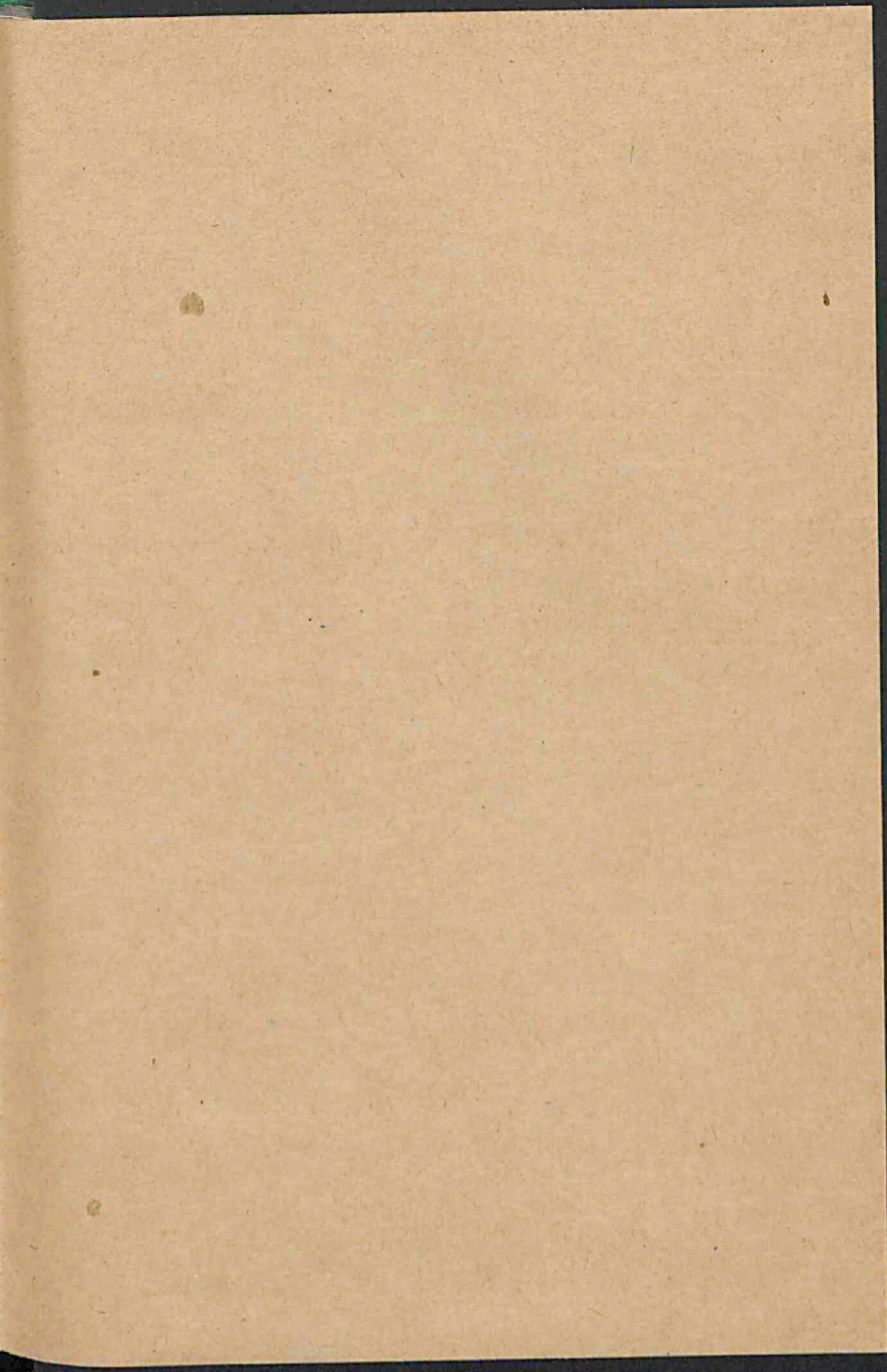
HET VRIJE NOTARIAAT.

Proefschrift

VAN

ss.
cht

RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

2719 042 4

HET VRIJE NOTARIAAT.

Dis. Utrecht 1880

HET VRIJE NOTARIAAT.

Proefschrift

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. E. MULDER,

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER WIS- EN NATUURKUNDE,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT,

EN

OP VOORDRACHT DER RECHTSGELEERDE FACULTEIT,

TE VERDEDIGEN

op Woensdag, den 4 Februari 1880, des namiddags te 3 uren,

DOOR

GERARD VAN ECK,

GEBOREN TE ARNHEM.

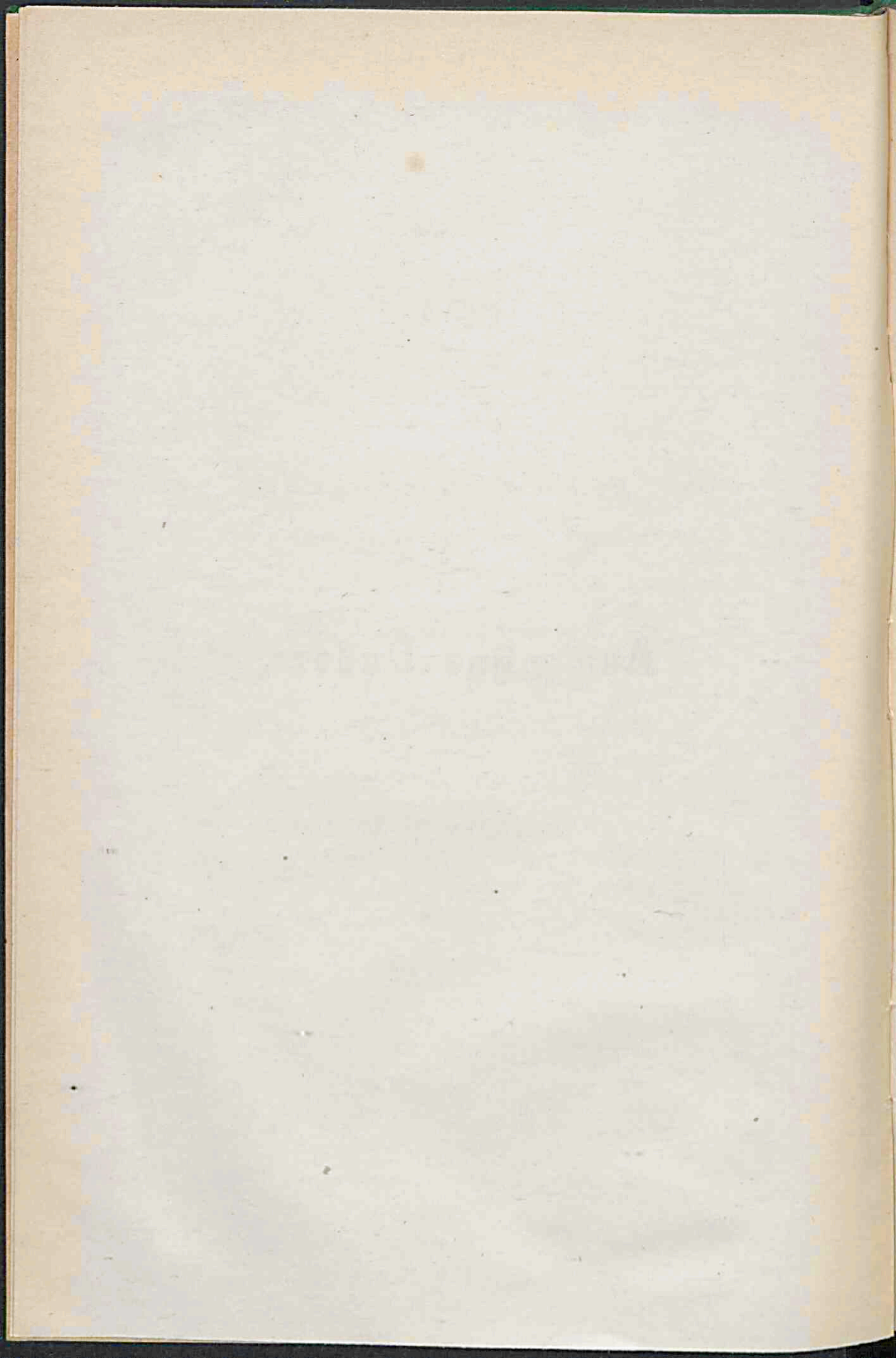

UTRECHT

J. DE KRUYFF.

1880.

Aan mijne Ouders.

INHOUD.

	Blz.
Hoofdstuk I. Geschiedenis van het Notarisambt . . .	1.
„ II. Het wezen van het Notarisambt in Nederland	22.
„ III. Wat wordt bedoeld met den eisch van vrij Notariaat?	33.
„ IV. Is de aard van het Notarisambt met het vrije Notariaat overeen te brengen? 46.	
„ V. Welke veranderingen zijn wenschelijk? 59.	
Stellingen	65.

IN WOOD

The first of the world's great
forests was the forest of the
ancients. It was a forest of
trees that were as old as the
world. It was a forest of trees
that were as tall as the
mountains. It was a forest of
trees that were as wide as the
oceans. It was a forest of trees
that were as deep as the
earth. It was a forest of trees
that were as high as the
heavens. It was a forest of trees
that were as long as the
days. It was a forest of trees
that were as old as the
world.

HOOFDSTUK I.

Geschiedenis van het Notarisambt.

§ 1.

In het Romeinsche recht vinden wij gewag gemaakt van *tabelliones* en *tabularii*. De *tabelliones*¹⁾ waren personen, wier bedrijf bestond in het opstellen van oorkonden (instrumenten) en requesten (libelli). Zij stonden onder toezicht van den magistratus.

¹⁾ BETHMANN HOLLWEG, Civilprocess des Gemeinen Rechts III blz. 169. 1866. Ulpianus in L. 9 § 4. D. de poenis (48. 19): Plus est autem foro quam advocacionibus interdicere, si quidem huic omnino forensibus negotiis accommodare se non permittatur. Solet autem ita vel juris studiosis interdici, vel advocatis, vel *tabellionibus* sive pragmaticis. §. 5. Solet et ita interdici, ne instrumenta omnino forment, neve libellos concipiant, vel testationes consignent. §. 6. Solet et sic, ne eo loci sedeant, quo in publico instrumenta deponuntur, archivo forte vel grammatophylacio. §. 7. Solet et sic, ut testamenta ne ordinent vel scribant vel signent.

In het Edict van DIOCLETIANUS ¹⁾ over de marktprijzen, is bepaald: *Tabellioni* in scriptura libelli vel tabularum versibus n° centum (XXV); zoodat hieruit blijkt, dat het loon volgens het getal regels betaald werd. CONSTANTIJN DE GROOTE verbood aan de Decurionen het officium van tabellio waar te nemen; hieruit blijkt, dat dit bedrijf niet tot de deftige behoorde ²⁾.

In Ravenna vormden zij in de VI eeuw een gild onder een Primicerius, eveneens in Constantinopel onder Keizer LEO PHILOSOPHUS, die in zijne Novelle ³⁾ bepaalde, dat door den Primicerius,

¹⁾ Edictum Diocletiani (maximiani, Constantii, Galerii ad provincialis) de pretiis rerum venalium. Haenel Corpus legum p. 175 Mommsen.

²⁾ BETHMANN HOLLWEG t. a. p. L. 15. C. 1 de decurion. (10. 31.) Universos decuriones volumus a tabellionum officiis temperare.

Toch kon een tabellio decurio worden. l. 21. C. ad leg. Corn. de fals. [9.22]. Zij mogten hunne medewerking niet verleenen tot het opmaken van instrumenta over verbodene contracten. l. 2. C. de eunuchis [4.42] l. 1. C. ut nemo ad suum patrocinium. (11.54).

³⁾ Τῶν περὶ πολιτικῶν σωματείων διατάξεων τοῦ βασιλέως κυροῦ λίοντος πρώτη περὶ ταβονλλαρίων uitgegeven door Zachariae Historiae Juris Graeco-Romani delineatio. appendix. bl. 117. Waarschijnlijk zijn hier de tabelliones bedoeld, alhoewel Leo de tabularii noemt. Vclgens FR. C. CONRADI, Parerga II. 3. IV, 1. is er geen verschil tusschen tabelliones en tabularii.

met toestemming van het collegie slechts zij konden benoemd worden, die van goeden naam (*fidei probae* vertaalt Cujacius het in zijn aantekening op L. 15 C. de decur. 10.31), schrijf-, taal- en rechtskundigen waren. Zij moesten ook de *Basiliken* bezitten en de veertig titels van het *Enchiridium* (ἐπὶ στόματος) kennen.

Hun benoeming moest den praefectus urbi bekend gemaakt worden. Zij, die eenen benoemd hadden, moesten zweren, dat zij hem niet uit gunst, maar alleen wegens zijne verdiensten gekozen hadden, en hierop geschiedde zijne promotie in de Secretarie van den praefectus urbis, door overrijking van den zegelring (*anulus signatorius*). Hij werd naar den praefectus urbis geleid, gekleed in een *ephestris*; na de promotie ging men naar de kerk met de tabelliones die eveneens in een *ephestris* gekleed waren; hier nu werd hem door den priester, in plaats van de *ephestris*, een wit φελώνιον overgerijkt, waarover een gebed uitgesproken was.

Bij het opmaken eener akte moest de *tabellio* eerst op verzoek van de partij een concept opstellen (*scheda*) Nov. 44 praef. L. 17 C. fid. instr. (4.21.); hierna werd de akte in het net geschreven (*mundum*) door hem zelf of door een zijner klerken,

vervolgens aan partijen voorgelezen, en door deze en de tegenwoordige getuigen ondertee-kend.

Volgens JUSTINIANUS moesten er drie, en zoo partijen niet konden schrijven, vijf getuigen bij zijn, Nov. 73. c. 5.8. Eindelijk ondertee-kende de tabellio en volmaakte hierdoor de akte. JUSTINIANUS bepaalde in Nov. 44, dat de tabellio bij het opmaken van de akte niet door zijn klerk kon vervangen worden, maar er zelf bij tegenwoordig moest zijn; slechts werd hem vergund een van zijne klerken in zijn plaats te stellen, mits hij hiervan den magister-census had kennis gegeven.

Tot het opmaken eener akte moest hij papier met het πρωτόκολλον gebruiken, d. i. een op de papyrus rol opgeplakte strook, waarop vermeld stond de naam van den Comes Sacrum Largitionum en de tijd wanneer het papier gemaakt was. Volgens Nov. 47 moest het regeeringsjaar van den Keizer en den Consul, de maand, de dag en de indictio in het hoofd der akten vermeld worden.

De akten van den tabellio hadden bewijskracht wanneer de tabellio het geschrift en den inhoud in rechten met eede bevestigde; leefden de getuigen

nog, dan werd ook hun eed verlangd. Nov. 73. c. 7. § 1. 2. ¹⁾.

De *tabularii* waren bij de stedelijke archieven en de rekenkamer geplaatst ²⁾; de bewaring der akten in het archief gaf aanleiding, dat zij ook tot het opstellen van akten medewerkten. Zij moesten het testament van een blinde en in het algemeen de akten van hen, die niet schrijven konden, onderteekenen L. 8. C. qui test. fac. poss. (6.22.) l. 22. § 2. C. de jure delib (6.30.) In Nov. 44 komt voor dat naast den *tabellio*, die de akte opmaakte, de *tabularius*, in plaats van de partij die niet schrijven kon, onderteekende. ³⁾

Naderhand werden de *tabularii*, *notarii* ge-

¹⁾ BETHMANN HOLLWEG t. a. p. blz. 171 en 172.

Bij Mr. P. VAN DER SCHELLING, Historie van het Notarisschap Rotterdam 1745, bl. 28, lezen wij:

De *tabelliones* hadden eindelijk meest overeenkomst met onze notarissen, uitgenomen dat eertijds hunne acten, zonder getuigen daartoe verzocht, geen publyke autoriteit hadden, tenware zij in de publieke acten *geregistreerd* of *geïnsereerd* waren. Nov. 73 c. 7 § 3. Nov. 49 c. 2 § 2. Nov. 15 pr. c. 5 pr.

²⁾ L. 3. § 3. D. de tab. exhibendis [43.5] *proinde custodiam tabularum aedituus vel tabularius suscepit, dicendum est teneri cum interdicto. De tabulariis scribes logographis et censualibus* [10.69].

³⁾ BETHMANN HOLLWEG t. a. p. blz. 173 en 174.

noemd; de notarii waren oorspronkelijk wat wij nu *stenografen* noemen, gelijk blijkt uit aanhalingen bij BRISONIUS de verb. significatione ad voc *notarius*. Wij lezen bij VAN DER SCHELLING blz. 3.: „Bij de Romeinen hebben de *notarii* dien naam allereerst gekregen van *nota literaria*, dat is lettermerk of character; door hoedanige lettermerken of characters een geheel woord beschreven en beteekend wierd.” [L. LUCIUS 40 in pr. D. de Testam. milit. Cujae. l. 3. obser. C. 3. Cod. Fabr. 4. 18 n°. I. pg. 350]. En men meent, dat aldaar die naam van *Notarius* d. i. *Notaris*, eerst gegeven is aan diegenen, welke de voortreffelijke oratie, die CATO weleer in den Raad hield, bij *abbreviatien* dat is verkortingsmerken, en met *characters* hadden opgeteekend of nageschreven; zoodanige *notae*, lettermerken of *characters* worden sedert *Siglae* en *Sigla* genaamd ook door Keizer JUSTINIAAN l. 1 en 2 in fin. C. de vet. jur. enucl.

§ 2.

In 98 n. C. stelde bisschop CLEMENS te Rome *notarii regionarii* aan, die zoo genoemd werden, omdat voor ieder van de zeven regiones [kringen], in welke Rome verdeeld was, een notaris was aan-

gewezen. Hun getal is in den loop der eeuwen zeer vergroot. Deze notarii ecclesiae werden door den Paus benoemd, hun plaatsing geschiedde door den hoogsten geestelijke bij iedere kerk. Een geheel collegium notariorum stond bij de hoofdkerk in dienst, tot welk collegium ook de notaris van de onderhoorige kerken behoorde. Aan het hoofd van dergelijk collegium stond de Primicerius, Secundicerius.¹⁾

Deze notarii ecclesiae werden ook gebruikt voor akten waarin de kerk niet gemoeid was. KAREL DE GROOTE bepaalde „ut nullus presbyter chartam scribat, neque conductor existat suis senioribus” (L. Longobard Caroli M. cap. 96); dit beteekent

¹⁾ Reeds bij het Concilium te Ephese in het jaar 431 vinden wij PETRUS presbyter Alexandrinus et notariorum primicerius. Het tweede concilium te Ephese wordt geopend door JOANNES presbyter et primicerius notariorum. De *notarii regionarii* werden ingevoerd om de *acta martyrum* op te maken; andere notarii stonden in dienst der zoogenaamde kerkvaderen en moesten hunne redevoeringen opschrijven en in het openbaar voorlezen. De notarissen der hooge geestelijkheid moesten oorkonden over priesterwijdingen, kerkelijke vrijlatingen en synodale verhandelingen schrijven.

JOH. ANDR. SCHMID, de notariis ecclesiae tum orientalis tum occidentalis. Dissert. triga. Helmstedt 1715, bij OESTERLEY, das Deutsche Notariat I blz. 79 en volg.

volgens OESTERLEIJ blz. 100, dat de geestelijke er geen *beroep* van mocht maken, voor de leeken te instrumenteeren. Er bestaan vele oorkonden door geestelijken opgesteld, die zoowel de kerk, bij welke zij behooren, als de leeken betreffen. Paus INNOCENTIUS III (1198—1216) epist. 129 lib. 14 heeft de priesters, diaconen, subdiaconen verboden het tabellionaat uit te oefenen.

§ 3.

↓ In 803 bepaalde KAREL DE GROOTE „Ut missi nostri scabinios, Advocatos, *Notarios* per singula loca eligant; et eorum nomina quando reversi ↑ fuerint, secum scripta deferant.” Dit beteekent, dat (missi regii) de twee Commissarissen des Konings, die ieder jaar naar de provinciën werden gezonden, uit de *bestaande* notarii eenigen zouden benoemen, die bij de openbare zittingen (placita) van het gerecht moesten tegenwoordig zijn, om het vonnis of andere beslissingen in geschrift te brengen. Het Capitulare van 805, „De scribis et notariis” luidt: „De scribis, ut vitiose non scribant. Ut unusquisque Episcopus et Abba et singuli comites suum notarium habeant.”

Dikwijls waren de notarii tegelijk rechters,

(scabini) en notarii electi, die op de placita moesten tegenwoordig zijn. Daar in deze electio een eerbewijs gelegen was, deed men veel moeite om tot deze electi te behooren; zoo ontstond van lieverlede de noodzakelijkheid van een benoeming van hooger hand, door den Paus, Keizer of van hen, die in hun naam handelden ¹⁾.

Keizer FREDERIK III verleende in 1479 aan HERMANNUS JOHANNES et PETRUS TULEMAN, Sacri Lateranensis palatii Comitibus, de bevoegdheid om notarissen te benoemen (v. DER SCHELLING, bl. 67), die hiervan gebruik maakten, en in 1494

¹⁾ OESTERLEY I blz. 134. Verordening van Koning ROBERT van 1306 in de stad Niciae [Hist. patr. monum, d. 2. blz. 151] ROBERTUS primogenitus illustris Hierusalem et Siciliae regis, dux Calabriae, ac ejus in regno Siciliae, et comitatu Provinciae vicarius generalis babilonis, et iudicibus comitatus vinctimilii praesentibus et futuris Salutem, et dilectionem sinceram.

Volumus et dilectioni vestrae mandamus quatenus, statim receptis praesentibus, inhibeatis expresse sub certa et formidabili poena pecuniaria notariis publicis dicti comitatus, *qui non sunt auctoritate apostolica, vel regia approbati*, quod ipsum notariatus officium, seu tabellionatus exercere aliquatenus non praesumant, poenam ipsam ab iis, exinde si contra fecerint pro parte regiae curiae irremissibiliter exacturi.

DIRK PETERSE SPANJAARD te Utrecht tot keizerlijken notaris benoemden. Keizer FREDERIK heeft in 1492, ook den beroemden JOH. REUCHLIN tot comes Lateranensis (hetgeen hetzelfde is met comes palatinus of comes imperialis consistorii Hofpfaltzgraf) benoemd. Het diploma dier benoeming bij Oosterley, t. a. pl. bl. 436, is bijkans gelijklopende met het door VAN DER SCHELLING medegedeelde. Ook REUCHLIN was toegestaan notarissen te benoemen, en legitimatio te verleen.

§ 4.

In Frankrijk werden aanvankelijk door den Koning op zijne domainiale landen de *notaires royaux* benoemd. In die deelen van het Rijk, welke onder de vasallen (seigneurs) stonden, hadden zij de jurisdictie in eigen naam en benoemden de *notaires*, die men seigneuriaux noemde. Lodewijk de Heilige bracht een verandering in het notariaat door afscheiding van de vrijwillige jurisdictie van de contentieuse. In Parijs werden 60 notarissen benoemd, die niet geheel onafhankelijk van den Prévôt, chef van het opperste Gerechtshof [Châtelet de Paris] de vrijwillige jurisdictie zouden uitoefenen.

Zij moesten de akten in naam van den Prévôt de Paris opmaken, waartoe altijd twee notarissen noodig waren; met hun beiden moesten zij het door hen opgemaakte stuk aan den bewaarder van het gerechtszegel brengen, die dan dit document op gezag van den Prévôt zegelde. Drie vierde van het ontvangen salaris kwam aan den Koning. Gedurende langen tijd werden zij notaires au Châtelet de Paris genoemd. Philips de Schoone heeft bij eene ordonnantie van 1302 aan de rechters verboden hunne schrijvers als notarissen te gebruiken. MEIJER, *Esprit des Institutions Judiciaires* III blz. 310.

Zeker is het, dat in dezen tijd reeds executoire oorkonden voorkomen, t. w. instrumenten, die eene *quasi judicialis confessio* en een *praeceptum executivum* bevatten, om daardoor eene onmiddellijke executie (*exécution parée*) te verkrijgen.

In het Romeinsche Recht gold namelijk de regel „*confessus in jure pro judicato habetur.*” Dit pasten de glossatoren toe ook op bekentenissen (in rechten) vóór de dagvaarding afgelegd. Spoedig beschouwde men die *confessio* voor den notaris als eene *confessio in jure*, daar men dezen als een *judex ordinarius* of *chartularius* beschouwde, dewijl

de meeste notarissen tevens rechters waren ¹⁾. Hierin bestond de *garantia*, dat de schuldenaar zijne belofte inkleedde in den vorm eener *confessio in jure*, en hierop van den rechter het bevel ontving de belofte binnen een bepaalden tijd uit te voeren (*praeceptum* of *mandatum de solvendo executivum*, *praeceptum guarentigiae*.) Ook den notaris hield men voor bevoegd dit *praeceptum* te geven. Dit werd ook

¹⁾ PETR. A BELLAPERTICA [+ 1308] *repetitiones in aliquot. Cod. leges. Francf. 1571 f. bl. 142*, quaeritur de confessione emissa per modum jurisdictionis voluntariae: indigeo pecunia, dico mutues mihi decem et confiteor, quod teneor tibi in decem, non reperio legem loquentem tamen non est necessaria sententia, sed sic video consuetudinem, interpretari. Judex mandat executionem fiendam. De verklaring der Rachinburgen (dat is rechte en voortreffelijke borgen, van *rek* groot, heerlijk, voortreffelijk) of getuigen (*veridici*) had gelijke kracht met des rechters *sententie* (het *verdict*), dus ook waar zulk een getuigenis tegen den schuldenaar bestond, was het niet noodig dat zijne schuld eerst door een vonnis erkend werd. Alem. II. 1. L. Luitprand; VI 80. Deze overtuiging van het Germaansche recht heeft in Italie waarschijnlijk medegewerkt tot de ontwikkeling van het *guarentigium*. Volgens Pasquier, *Recherches* ch. 35, 41, zou Duranti het ingevoerd hebben, hetgeen echter SAVIGNY *Gesch. d. röm. Rechts im Mittelalter*. c 45 n. 16 in twijfel trekt.

BARTOLUS in l. 15 D. de re iud. nr. 8, nam notariis conceditur a statutis *jurisdictio praecipendi partibus ut observent contenta in instrumentis*. JULIUS MERKEL, *Willkürliche Gerichtsbarkeit in Weiske, Rechtslexicon*. 14 bl. 653.

in Frankrijk toegelaten; de notaris maakte het instrument op waarin de schuldenaar beloofde, zich aan het gezag van een bepaald parlement te onderwerpen, opdat door dat gerecht op vertoon der oorkonde, de executie kon gelast worden; aan deze oorkonden werd het zegel van het gerecht gehecht. Wilde men de executoire kracht niet tot den kring van een enkel gerecht beperkt hebben, dan werd aan de akte, door den Prevôt van Frankrijk, die aan het Hoofd der Justitie stond, het *grootte Koninklijke* zegel gehecht. Dit zegelrecht werd ook aan enkele hoven in de provinciën verleend. Hun werd het *kleine Koninklijke* zegel gegeven. Later werden in het geheele Rijk contract's zegelbewaarders benoemd. ¹⁾

Bij de zooeven aangehaalde ordonnantie van PHILIPS van het jaar 1302, stelde hij over zijn geheele Rijk notarissen aan en gelastte hen registers en protocollen te houden tot het overschrijven hunner akten. Deze verplichting werd niet uitge-

¹⁾ Coustumes de Poictou art. 322 et les dict's notaires peuvent juger et condempner les parties des convenances, qu'ils accorderont et consentiront, *car ils sont juges quant à ce*. Et peut on par tel juge requerir et faire exécution comme ce estoit juge ordinaire deladiete court. Oesterley II bl. 47.

strekt tot de notarissen van Parijs; deze bleven hunne akten op losse bladen, *briefs* of *cédules* genaamd, aan partijen overhandigen tot op de regeering van KAREL VII, die bij ordonnantie van 1437 de Parijsche notarissen verplichtte hunne akten in registers en protocollen te schrijven even als de overige notarissen van het Rijk, en op den kant der akte aan te teekenen het tijdstip van uitgaaf der grosse. Bij een ordonnantie van 1 Sept. 1541 van FRANS I, werden de notarissen van Parijs van de verplichting ontheven hunne akten zelve te schrijven; zij konden dit door hunne klerken laten doen. Tevens behielden zij de vrijwillige jurisdictie in haren geheelen omvang, elders mochten de *notaires* slechts de *minute* opmaken, de *grosse* werd door de *tabelliones* gesteld die geene *minute* mochten verlijden. HENDRIK IV bracht in 1597 hierin een vereenvoudiging door beide betrekkingen te vereenigen. BONNIER, *Traité des preuves*, 2 bl. 18.

In Frankrijk werden de notarissen verdeeld in:
 1°. *Koninklijke*, die krachtens aanstelling van den Koning werkzaam waren. 2°. *Heerlijke*, benoemd door de gerechtsheeren, wier gebied begrensd was door het rechtsressort van hen, die hem aangesteld

hadden; zij konden geen akten verlijden dan voor de bewoners der plaats tot dat gebied behorende. 3°. *Apostolische*, voornamelijk tot de in bezitneming van beneficiën en andere kerkelijke zaken. Aldus was het notariaat tot op de wet van den 26 Sept. 1791. De verkoopbaarheid en erfelijkheid van het notariaat, door KAREL VIII ingevoerd, werden door de constituante afgeschaft. De notarissen werden één corps, onder de benaming van openbare ambtenaren (*fonctionnaires publics*.) Elk hunner had het recht zijne ambtsbediening in de geheele uitgestrektheid van het Departement, waarin zijne standplaats was gevestigd, en niet daarbuiten, uit te oefenen.¹⁾

De wet van 25 Ventôse XI (16 Maart 1803), regelde op nieuw het notariaat en is de bron van de bij ons geldende wet op het Notarisambt van 9 Julij 1842, Stbl. n°. 20. Art. 1 van de wet van Ventôse geeft eene bepaling van de notarissen: Les notaires sont les fonctionnaires publics, établis pour recevoir tous les actes et contrats auxquels les parties doivent ou veulent faire donner le caractère

¹⁾ DALLOZ et MERLIN in voce notariat.

d'authenticité, attaché aux actes de l'autorité publique, et pour en assurer la date, en conserver le dépôt, en délivrer des grosses et expéditions.

Zij worden voor hun leven benoemd, en zijn verplicht hun dienst hem, die ze verlangt, te praesteeën. Hun wordt eene vaste standplaats aangewezen, en hij, die deze met der woon verlaten heeft, wordt beschouwd zijn ontslag gevraagd te hebben; zij kunnen voor drie maanden geschorst en van hun ambt vervallen verklaard worden. Hun werkkring regelt zich naar hun standplaats. Die gevestigd zijn in steden, in welke een hof van appel is, mogen in het ressort van dit hof instrumenteeren; zijn zij dáar gevestigd, waar slechts een rechtbank van eersten aanleg is, of waar een vrederechter geplaatst is, dan kunnen zij slechts binnen het ressort van de rechtbank of het vredegerecht werkzaam zijn. Hiernaar regelt zich ook het bedrag der cautie, welke zij stellen moeten. In steden van honderd duizend inwoners of daarboven, komt op iedere zes duizend één notaris; elders moeten in ieder kanton ten minste twee en niet meer dan vijf notarissen zijn. Er worden slechts in plaats van de wegvallenden nieuwe benoemd. Artt. 2, 3, 4, 5, 6, 31, 34, wet van 25 Ventôse XI.

Om tot notaris te kunnen benoemd worden, is noodig een stage van zes jaren (*entières et non interrompues*), de twee laatste jaren moet de candidaat als eerste klerk bij een notaris van die klasse gewerkt hebben, in welke eene benoeming zal plaats hebben (art. 36). Door de kamer van notarissen (*chambre de discipline*) moet een getuigschrift over moraliteit en bekwaamheid verstrekt worden; vóór de afgifte moet echter de kamer den *commissaire du gouvernement du tribunal de première instance* (het Openbaar Ministerie) eene expeditie der beraadslaging ten deze, overleggen (art. 43). De benoeming geschiedt door het opperhoofd van den Staat, toen de eerste consul. Eerst na de eedsaflegging mag de benoemde zijn ambt uitoefenen.

De akten moesten opgemaakt worden door twee notarissen, of door een notaris bijgestaan door twee getuigen.

De leden der kamer van notarissen worden door de notarissen gekozen, de leden kiezen hunnen president, syndic, rapporteur, secretaris en thesaurier (Wet v. d. 3. Nivose 12, 25 Dec. 1803); de kamer kan berisping en schorsing uitspreken.

Hier te lande schijnt het notariaat door de Hertogen van Bourgondië ingevoerd te zijn. Eene ordonnantie van den aartshertog PHILIPS van 1497 maakt van hen gewag ¹⁾. De ordonnantie van Keizer KAREL V van 21 Maart 1524 (Holl. placcaetboek II bl. 1328) regelde het notariaat; deze gold echter niet in Gelderland en Overijsel, in welke provinciën hetzelfde eerst in 1808 is ingevoerd. MEYER, bl. 330.

Bij v. d. SCHELLING bl. 239, is aangehaald een testament van den 16 Dec. 1349, gemaakt in de kerk te Zutphen, in 't Latijn door een notaris voor zeven getuigen, en met de onderteekening van den notaris en zijn zegel bekrachtigd.

MEYER, t. a. p. bl. 330, geeft de redenen op die hier te lande bewerkten, dat het notariaat niet hetzelfde aanzien als in Frankrijk genoot. „Si les empereurs et les rois avaient assez de pouvoir pour en déléguer de parties isolées à chacun des magis-

¹⁾ Holl. Plac. II bl. 1379. Ende die Notarissen ende andere Persoonen, dat zij sulke obligatiën niet en ontfangen, noch present zijn om die te passeren, om wat materie ofte sulke dattet zij, op die verbeurte van geacht te zijn ongehoorseam, enz.

trats ou des officiers qu'ils créaient, une pareille distribution devenait difficile pour celui qui n'avait qu'une puissance très-bornée; les communes surtout, dont l'autorité était circonscrite dans les limites souvent très-étroites de leurs banlieue, *ne pouvaient guère les répartir entre plusieurs magistrats; aussi la séparation de la juridiction contentieuse et volontaire devait-elle déplaire. Dans les provinces, dont les souverains étaient peu puissans, les communes purent parvenir à s'opposer avec effet à la création de ces officiers; dans celles où le pouvoir du souverain n'avait pas permis d'empêcher l'institution des notaires, on fut obligé de se borner à restreindre leur autorité.*"

Bij Bort, Tractaat van het Hollants Leenrecht boek 5, deel 5. (blz. 209), lezen wij: „De opdracht van leengoederen moest geschieden voor den Leenheer, van denwelken het op te dragen leen werd te leen gehouden, ofte deszelfs Stadhouder, ten overstaan van twee van zijne leenmannen, ende moeten daarvan ook bezegelde brieven worden gemaakt, ende ten leen-register geregistreerd." Dit gaf volgens MEYER, bl. 33 aanleiding, dat bij ons de brieven ter vervreemding van onroerend goed niet voor notarissen, maar voor schepenen moesten ge-

passeerd worden ¹⁾. In de zaken, die niet uitslui-

¹⁾ De transporten of opdrachtbrieven van vaste en onroerende goederen, gelegen binnen deze stad en hare iurisdictie, hier gemeenlijk quytsheldinge genaamt, worden bij twee Regerende schepenen, met hunne zegelen (gedrukt in groene wasse en hangende aan Francyne staarten) bezegeld, en by een van de Secretarissen ondergeteekend, en vervolgens in het register der quytsheldingen en opdrachten geregistreert, Amsterdamsche Secretary bestaande in Formulieren, by GERIT BOS, 1726, bl. 22.

Wat aangaat quytsheldingen en opdrachten van schepen, en schuiten, van de groote van vier last en daar en boven, of speeljachten van wat groote dezelve zijn, dezelve moesten, volgens de ordonantie op den veertigsten penning van de schepen, voor het geregt of schepenen verleden en gepasseerd worden; en 't is den notarissen verboden daarover te staan: maar dit word tegenwoordig binnen deze stad zoo niet gepractiseerd t. a. p. bl. 24. Ook hypotheken werden door de schepenen opgemaakt, en daarom schepenkennisse genoemd. Misschien is het in genoemd boek bl. 195 voorkomende formulier van een rekwest aan de Heeren Staten van Hollant en West-Friesland niet oninteressant. Edele Groot-Mogende H.H. Alzo wy de persoon van N. na gedane examinatie, bevonden hebben bequaam tot het bedienen van het Notarisampt, hebben wy denzelven (op zyn verzoek) UEd. Groot-Mogende daar toe by dezen goed gevonden te nomineren, verzoekende dat UEd. Groot-Mogende gelieve den voor noemde N. tot het voorsz. Notarisampt te creëren, en bij den Hove van Holland te doen admitteren, en haar daarvan te laten expediëren Brieven in forma.

Waar mede etc.

Edele Groot-Mogende Heeren UEd. Groot-Mog. den Almogende bevelende; dezen etc.

UE. Gr.-Mog. Dienstwillige

Burgermeesteren en Regeerders der stad Amsterdam.

tend voor de gerechten waren voorbehouden, hadden de griffiers of de secretarissen der vierscharen dezelfde bevoegdheid als de notarissen; cette concurrence (MEYER bl. 334) dans les communes rurales surtout devait presque équivaloir à l'exclusion des notaires.

De notarissen konden aan hunne akten geene executoire kracht verleenē, „les tribunaux des Pays-Bas furent jaloux de cette autorité... l'acte notarié n'avait d'autre avantage sur l'acte sous seing privé que l'authenticité” — en deze authenticité was slechts eene *chimère*, vervolgt MEYER in de noot, bl. 335, daar het getuigenbewijs tegen haar was toegelaten, zonder dat eene inscription en faux — die in de practijk niet aangenomen was — geveerd werd.

In het placaat gegeven te Mechelen 1524 is bepaald: „in elke Stede van dien alzo veele als de Burgemeesters, en de Schepenen aldaar adviserē, noemen, en dezelve aan 't Hof presenteren zouden, om bij 't zelve, of Gecommitteerden, geëxamineerd, of geëd, en in de Griffie van den raade geregistreerd te worden.” — De eerste nominatie van zoodanige notarissen is te Amsterdam, zoo men beweert in Augustus 1565, ten getale van vijf geschied, te Leiden mochten volgens de keuren van 1583 niet meer dan zes notarissen worden toegelaten, V. D. SCHELLING bl. 117—119.

HOOFDSTUK II.

Het wezen van het Notarisambt in Nederland.

Over de waarde van het Notariaat uit zich FALCK, Juristische Encyclopaedie § 157 i. f. sprekende van de behandeling der buiten gerechtelijke zaken (de jurisdictio voluntaria) „zij is in een meenigte van gevallen, voor het tijdelijke geluk, en zelfs voor den huiselijken vrede van geheele familiën, voor het crediet en de welvaart der burgers beslissend, en zij vergt bijkans meer dan de geregtelijke practijk, regtskunde, inzicht en zorgvuldigheid” ¹⁾. En

¹⁾ BLUNTSCHLI, Allgemeines Staatsrecht II dl. bl. 218: ziet in de notarissen bijzondere met „öffentlicher Glaubwürdigkeit ausgerüstete Berufsmänner” die geroepen zijn „den Rechtshandlungen die Glaubwürdigkeit zu sichern” b. v. bij wisselprotesten of bevestiging van onderteekening, en ook om zekere handelingen onder de controle en de bescherming der openbaarheid te brengen, b. v. bij vervreemding en verpanding van onroerende goederen. Vergelijk hiermede SALATHIEL (1249

zoo ook JAGEMANN, Weiske Rechtslexicon 14 bl. 640 „eene overeenkomst of testament zoo stellen, dat er geen proces over de uitlegging kan ontstaan, is zonder twijfel eene grootere kunst, dan een proces over zulke oorkonden te beslissen”. Dat deze *prophylaktische* werkzaamheid van die der rechters afgescheiden zijn moet, betoogt ook MERKEL in aangehaalde Rechtslexicon: „De regter zal over het reeds geschiede oordeelen, de jurist oordeelt slechts, en handelt niet; hij heeft het *gedane*, niet hetgeen *gedaan zal worden* in het oog”. De rechter kan ook niet raadgevend optreden gelijk de notaris, vooral zegt MEYER, ¹⁾ wanneer iemand eene akte

Doctor Notariae) Summa Artis Notariae aangehaald bij Savignij, Geschichte des R. R. im M. V bl. 560. Est autem notarius quaedam persona publicum officium gerens, ad cujus fidem hodie publice decurritur ut scribat et ad eum perennem memoriam in publicam formam reducat eaque ab omnibus fiunt. Dicitur autem notarius a notando quia notat.

¹⁾ Institutions Judiciaires III bl. 329, Quelle sera par exemple la conduite à tenir par un juge auquel, en faisant des fonctions de juridiction volontaire, on présente un acte dont les clauses sont contraires aux lois ou aux faits qui lui sont connus d'ailleurs? qui est entaché de nullité, ou qui présente des difficultés sur lesquelles il y a des procès pendans entre d'autres parties? Le notaire peut, en sa qualité d'homme privé, prévenir les intéressés; mais un tribunal le peut-il? et surtout lorsque les questions semblables ne sont pas encore jugées?

zal willen doen opmaken over eene handeling wier geldigheid juist in rechten betwist wordt. Op blz. 334 D. IV zegt MEYER, Institutions Judiciaires: „Les notaires furent non seulement institués pour servir à certifier la vérité de ce qui était passé devant eux, mais ils furent revêtus de la confiance publique au point que les souverains leur confièrent le pouvoir de rendre leur actes exécutoires”. Deze executoriale kracht vinden wij ook bij ons in art. 436 Burgerl. Regtsv. „Aan de grossen van authentieke akten, binnen dit Koninkrijk verleden en aan het hoofd voerende de woorden „*In naam des Konings*” wordt dezelfde kracht toegekend als aan vonnissen der regterlijke magt.” Waarom verdienen de authentieke akten, volgens art. 1905 B. W., akten die ten overstaan of door den bevoegden ambtenaar in den behoorlijken vorm zijn opgemaakt, meer geloof dan andere, en waarom heeft de wet soms de opmaking er van den notaris opgedragen?

Mr. A. DE PINTO, Handl. t. h. B. W., § 1070, zegt: „De authentieke akte is het zekerste en onfeilbaarste bewijs, waarop men zich beroepen kan. De wet hecht aan dezelve een onbepaald geloof. *Dezelve worden opgemaakt door ambtenaren op*

openbaar gezag aangesteld, aan wie de maatschappij het volstrektste vertrouwen schenkt, die er geen belang bij hebben om de waarheid te verbergen of te verdonkeren, die in hunne akten de verklaringen der partijen vermelden, zooals die hun worden opgegeven. De partijen zelf zijn daarbij tegenwoordig, en het is niet dan nadat zij zich stellig hebben overtuigd, dat hun wil getrouw is overgebracht, dat zij aan de akte het zegel harer goedkeuring hechten en dezelve onderteekenen."

Als reden waarom de wet in sommige gevallen authentieke akte voorschrijft, is behalve de gewenschte zekerheid van het bewijs, ook de zorg te noemen tegen overhaasting. Evenzoo bij erkenning van natuurlijke kinderen, testamenten en schenkingen. De notaris is niet dadelijk bij de hand, zoo herkrijgt hij, die de akte hiertoe strekkende wil doen opmaken, de noodige kalmte en gemoeds-vrijheid.

Nu doet zich van lieverlede de vraag voor, waarin dat absolute vertrouwen bestaat, hetwelk de wet aan de authentieke akte schenkt, daar ook de onderhandsche het er in vermeldt, ten volle bewijst, en het te kennen gegevene, wanneer het met het vermeldt, dat is met het onderwerp der akte,

in dadelijk verband staat ¹⁾ art. 1907, 1908, 1912, 1917. B. W. Het *vermelde* is hetgeen voor den ambtenaar gebeurd is, de aflegging der verklaring is voor den ambtenaar geschied, en zoo bewijst de authentieke akte, dat die verklaring afgelegd is, of dat de handeling voor hem plaats had. Dit bewijst nog niet de waarheid der verklaring en de oprechtheid der handeling. Stel PRIMUS heeft aan SECUNDUS in tegenwoordigheid van den notaris f 1000 geleend; dit was het geld van SECUNDUS, hetwelk hij aan PRIMUS heeft ter hand gesteld, om het in schijn van hem ter leen te ontvangen ²⁾;

¹⁾ Durantis speculum juris Lib. II. part. II. § 8. nr. 42. imo etiam secundum eum, si diceret tabellio die et loco tali fuit lis contestata et confessiones factae et juratum (de calumnia) etc., non valent super his ut instrumentum sed quantum ad hoc sunt literae testimoniales, quia non super his *principaliter* confecit instrumentum sed *incidenter* ea narrat, unde oportet de illis per acta causae vel aliter doceri.

²⁾ MEIJER V bl. 240. Dans plusieurs pays il était d'usage de faire constater par le notaire la numération des deniers dans un prêt. Nous croyons de deux choses l'une: ou l'avenu de l'emprunteur prouvé par l'acte est suffisant, ou la numération effective est une vaine formalité, inventée pour couvrir des fraudes faciles à pratiquer par une restitution momentanée, et qui ne peut devoir son origine qu'à une fausse idée des fonctions du notaire ou de l'officier public, dont la présence ne prouve rien du tout.

deze simulatie heeft PRIMUS erkend in een aan SECUNDUS gegeven onderhandsch geschrift; nu kan SECUNDUS zich tegenover PRIMUS tegen de authentieke akte op de simulatie beroepen (art. 1910 B. W.); evenzeer kan hij zich op dwang, zoo die plaats had, beroepen, en de vernietiging der verbintenissen vragen (art. 1359 B. W.). Hierdoor wordt de echtheid der akte, zooals zij daar ligt, ten overstaan van den ambtenaar opgemaakt, niet betwist; wil men dit doen, dan is het noodig, dat zij van valsheid beticht worde, art. 1909 B. W. 176 Regtsvord.

Art. 1907 B. W. luidt: „Een authentieke akte levert een volledig bewijs op”; en art. 1909 B. W. „indien eene authentieke akte van valsheid beticht wordt, kan derzelver uitvoering worden geschorst”; dus zal — wanneer wij ons streng aan de redactie houden — eerst moeten blijken, dat de handteekening, die er onder staat, werkelijk van den notaris afkomstig is; want anders voldoet het geschrift niet aan de vereischen van art. 1905 B. W. Niet allen evenwel zijn van dit gevoelen. ZACHARIAE, Handbuch des französischen Civilrechts § 751, zegt: eine öffentliche Urkunde beweist *für sich* (d. i. ohne dass eine vorläufige Bewahrheitung der Aechtheit der Urkunde erforderlich wäre). (Behoudens

het vereischte der legalisatie). Zoo ook BONNIER *Traité des preuves* (2 bl. 67) § 506: „l'apparence de l'acte authentique suffit pour faire présumer l'authenticité; sauf la faculté de s'inscrire en faux. Dès lors, en premier lieu, l'acte se prouve lui-même, *acta probant se ipsa*, suivant l'expression de Dumoulin; en d'autres termes l'écrit produit en forme authentique fait foi, en ce sens qu'il est présumé être réellement l'oeuvre de l'officier dont il porte la signature apparente” ¹⁾).

Hieruit volgt dat, die de valscheid of vervalsching beweert, deze moet aantoonen, en zoo hij deze niet bewijst, de akte hare kracht behoudt.

Geheel anders is het bij de onderhandsche. Zoo de onderteekeenaar de handteekening ontkent, of de rechthebbenden verklaren haar niet te herkennen als de hand van hem, dien zij vertegenwoordigen, dan krijgt deze akte eerst bewijskracht door het geleverde bewijs der echtheid. DE PINTO, *Handl. tot h. W. v. B. R.* 2. bl. 328.

¹⁾ Men beroept zich hiervoor op C. 2 X. de fide instrum. (2.22). Alex. III. Scripta vero authentica, si testes inscripti decesserint (nisi per manum publicam facta fuerint, ita quod appareant publicata, aut authenticum sigillum habuerint, per quod possint probari) non videntur nobis alicujus firmitatis robur habere. Oosterley 2. bl. 643.

De wettelijke werkring van den Notaris wordt omschreven door de wet van 9 Julij 1842 Stbl. N°. 20 en aangevuld door Burgerl. Wetboek, Wetb. v. Kooph. en Burgerl. Regtsv.; alles wat hij buiten dezen zijn wettelijken werkring verricht, behoort tot zijn feitelijken werkring.

Volgens art. 1, Wet op het Notarisambt, 9 Julij 1842 St.bl. n°. 20, is de notaris uitsluitend bevoegd om authentieke akten te verlijden. Dit woord *uitsluitend* beteekent, dat zij eene algemeene bevoegdheid hebben authentieke akten te verlijden, en dat alle andere ambtenaren slechts een speciale bevoegdheid hebben, die zich niet verder uitstrekt dan tot die akten, hun bij de wet uitdrukkelijk opgedragen. Ook zijn zij bevoegd volgens art. 31 van dezelfde Wet, om processen-verbaal wegens handelingen of daadzaken op te maken en te verlijden, nader in art. 43 Wet op het Notarisambt omschreven. Verder zijn zij verplicht om de dagteekening der akten te verzekeren, de akten in bewaring te houden en daarvan grossen, afschriften en uittreksels uit te geven. Volgens art. 38, Wet op het Notarisambt, zijn zij verplicht minuit op te maken van alle ten hunnen overstaan verledene akten, bij gebreke waarvan dezelve geen kracht van

authentieke akten bezitten en zij gehouden zijn tot vergoeding van kosten, schaden en interessen jegens de belanghebbenden; eenige akten met name genoemd in dit artikel, kunnen door hen in originali uitgegeven worden. Wat betreft den inhoud der akten, moeten wij onderscheiden tusschen die akten, waarin de comparanten zelven als handelende personen optreden en de notaris slechts tusschen beiden komt om hunne verklaringen of handelingen in authentieken vorm te constateeren, en die akten, waarin geene comparanten voorkomen, maar waarin de notaris zelf als handelend persoon optreedt om het aanwezen van een of ander feit te constateeren, b. v. wanneer de bewaarders der hypotheeken weigeren akten in te schrijven, art. 1268 B. W., in eenige gevallen van boedelbeschrijving 678 R. V. 182, 444, 520, 830c, 1028, 1037, 1174, B. W. 430, 800 en wisselprotesten 175 W. v. K.

Ten opzichte dezer eerste akten is de notaris niet verantwoordelijk voor den inhoud; naar onze wet geldt ook wat TOULLIER zeide „*son ministère est purement passif*,” hij moet alleen met inachtneming van zekere vormen, het karakter van authenticiteit geven aan hetgeen in zijn tegenwoordigheid verklaard is.

Het bezorgen en beleggen van geld kunnen wij tot den feitelijken werkring van den notaris rekenen. Dat hij zich hiermede inlaat, zonder dat de wet hem dit uitdrukkelijk opdraagt, vindt zijn grond hierin, dat hij dikwijls raadsman is van het publiek, en dikwijls geld voor zijne clienten incasseert, b. v. na het houden van verkooping. Door het openbaar gezag aangesteld, is de notaris de bewaarder en handhaver van het algemeen vertrouwen, gelijk de Staatscommissie van 1861 zeide in haar verslag. Deze woorden geven ons een geheel ander denkbeeld van den notaris dan de beperkte omschrijving, die wij in art. 1 Wet op Not. ambt van 1842 Stbl. n°. 20 vinden. Ook is het een algemeen gebruik, dat zij zorgen voor het maken en tijdig inleveren der borderellen, opdat de bedongen hypotheek hare kracht verkrijge, en voor het bewerkstelligen der overschrijving, noodig voor eigendoms-overdracht van onroerend goed. Het is voorts gebruik, dat de notaris voor de door de koopers gestorte kooppenningen, van hetgeen zij op de door hem gehoudene verkooping hebben gekocht, kwitantie geeft. Dit nu doet hij of als lasthebber, of als zaakwaarnemer, zoodat de lijfswang tegen hem niet kan uitgeoefend worden, zoo hij in gebreke blijft den

verkooper de gelden uit te keeren. Hij onderzoekt bij den koop van onroerende goederen en bij de vestiging van hypotheek, de titels van eigendom en de inschrijvingen, gaat na of de verkoopers hun voorgangers betaald hebben, om zijnen committent niet aan art. 1302 B. W. bloot te stellen.

HOOFDSTUK III.

Wat wordt bedoeld met den eisch van vrij Notariaat?

In de zitting der Tweede Kamer op 2 December 1869, bij de behandeling van de Staatsbegrooting voor het Departement van Justitie, sprak de heer OLDENHUIS GRATAMA de volgende woorden omtrent *het Notariaat*:

„Ik zou wenschen, dat de Wet van 1842 werd herzien. Die wet is niet meer in overeenstemming met de behoeften des tijds. Zij is verouderd. Ik zou die onder anderen zoodanig herzien wenschen, dat het aan ieder, na behoorlijk onderzoek zijner bekwaamheden wierd vrij gelaten zich als notaris te vestigen, daar waar hij wil, onder toezicht als thans.”

Verder gaat hij voort: „Dat de benoeming van

notarissen voor den Minister moeielijk, onaangenaam en lastig is, geloof ik gaarne. Ik twijfel daarom niet, of de Minister zal daarom met mij wenschen, dat bij de verandering van de wet op het notariaat, dit geheel vrij worde gelaten. Wij winnen dan daarbij, dat er een monopolie te minder is, dat de Minister dan van dien grooten last bevrijd wordt, en dat de Maatschappij in deze zich zelve controleert, hetgeen aan eene zaak meer kracht geeft dan Regeeringscontrôle in iedere zaak."

Men heeft zich sterk uitgelaten over dit denkbeeld van den Heer OLDENHUIS GRATAMA. Waarschijnlijk heeft dit gelegen aan dat niet zeer duidelijke woord „vrij." Wij lezen in Regt en Wet, deel XXIV, „dit niet duidelijke woord verwekte misverstand, ergernis, gramschap, ironie en satire." Het Dagblad van Zuid-Holland en 's Gravenhage N°. 290 van 8 Dec. 1871, sprak van „onbesuisd vrijheidsgekraai onzer moderne wetenschap." In het weekblad van het Regt komt een stuk voor van den heer D. P., waarin betoogd wordt dat de stellingen door de Heeren GRATAMA en de BRUIJN KOPS in de Tweede Kamer verkondigd, tot afschaffing van het notariaat zouden moeten leiden.

Laat ons nagaan wat de bedoeling van den Heer

OLDENHUIS GRATAMA geweest is. Volgens zijn woorden, gesproken 2 December 1869, geloof ik, dat hij bedoeld heeft geheele vrijheid, zelfs geen benoeming, aanstelling of Regeeringscontrôle.

Doch wanneer wij nagaan wat hij op 6 Mei 1871 in de Kamer sprak, dan heeft de Heer OLDENHUIS GRATAMA die vrijheid toch niet in zulk een uitgestrekten zin gewild, want toen zeide hij:

„Ik kom er rond vooruit, dat ik niets meer verlang dan wat de Belgische notarissen thans niet afkeuren. Ik heb inderdaad niets meer bedoeld, dan omtrent de residentie en het aantal, geheele vrijheid te hebben, ik wil alles behouden, de examens desnoods strenger maken en evenzeer de overlegging van bewijzen van goed gedrag enz. vorderen.”

Hier wil de Heer OLDENHUIS GRATAMA dus niet meer geheele vrijheid, maar hij wenscht een vrije, niet op keuze, berustende benoeming van Regeeringswege. Terecht heeft de Heer S. v. E. in het Weekblad voor het Notarisambt 1871 n°. 74 gezegd: „de voorstanders van de vrijverklaring mogen den Heer GRATAMA niet meer tellen onder hunne medestanders. Dat hij er onder geteld werd, was een gevolg van het gebruik van een woord, dat

zijne denkbeelden, zooals ze nu zijn ontwikkeld, niet weergeeft. Het notariaat zooals hij nu verklaarde het te wenschen, is volstrekt niet vrij."

De Heer DE BRUYN KOPS zeide in de zitting van 18 Nov. 1871: „Ik heb met een kort woord mijne instemming te betuigen met den afgevaardigde uit Assen, den heer OLDENHUIS GRATAMA, ten aanzien van een der onderwerpen door hem behandeld. Het betreft het beginsel van vrijheid in de uitoefening van het notariaat. De geachte spreker heeft dit onderwerp heden slechts ter loops aangeroerd. Bij eene vorige gelegenheid, ik meen zelfs meer dan eens, heeft hij dat echter nader toegelicht. Ik zal die argumenten thans niet ophalen, maar ik zou niet gaarne zien dat de zaak ook thans weder voorbijging, zonder dat in deze Vergadering eenige verdere ondersteuning te beurt viel aan een beginsel, dat, te oordeelen naar hetgeen daarover in geschriften is gehandeld, reeds, bij een deel der bevolking althans, eenigen ingang zal hebben gevonden. In het voorjaar werd hetzelfde onderwerp door den geachten spreker uit Assen behandeld, met verwijzing naar hetgeen in wetgevende vergaderingen van andere Rijken is gebeurd. De Minister

heeft toen, de benoemingen van notarissen besprekende, gewezen op de groote moeielijkheid van die teedere zaak. En dat uit tweeërlei oogpunt. In de eerste plaats uit het oogpunt van de sollicitanten en in de tweede plaats uit het oogpunt van de justiciabelen. Wat zeide de Minister? Dat er dikwijls geen moeielijker zaak is, dan de benoeming van een notaris, omdat men in vele gevallen voor zich heeft eene groote lijst van candidaat-notarissen, die allen gelijke aanspraak kunnen hebben. Welnu, die beschouwing pleit, dunkt mij, voor het beginsel van vrijheid, natuurlijk met alle de waarborgen van gedrag en noodige kennis welke de Regeering ook thans voor benoemingen vordert; waarborgen die, naar ik mij voorstel, in geval van vrijheid van vestiging, ter bekoming van het radicaal daartoe, eenigszins konden worden uitgebreid, bijv. wellicht ook ten aanzien van een tijd gedurende welken men op het notarieel kantoor met vrucht heeft moeten werkzaam zijn.

Een andere grond, door den heer Minister over de moeielijkheid der notaris-benoemingen aangevoerd, betrof de belangen der clientèle. Ook daaromtrent bestaan vaak groote moeielijkheden volgens den Minister, bepaaldelijk wanneer een zoon van

den vroegeren titularis onder de sollicitanten behoort. Dat is zeer waar: het eene deel der ingezetenen kan dan wellicht worden gebaat door de benoeming van dien zoon, het andere deel verlangt wellicht iemand anders. Men heeft dan te kiezen tusschen verschillende, soms zeer tegenstrijdige belangen. Welnu, ook bij de overtuiging, dat de benoemingen tot notaris bij het Departement van Justitie niet dan na het nauwkeurigst onderzoek geschieden, rijst toch de vraag of, ook voor gevallen als hier bedoeld, de ingezetenen zelven niet nog beter over hunne belangen zouden kunnen oordeelen, en of er dus niet, ook hier, veel te zeggen valt voor het beginsel van vrije concurrentie? Wanneer het publiek alle waarborgen heeft, dat degenen, die zich, na het radicaal daartoe bekomen te hebben, tot uitoefening van dit gewichtig ambt neerzetten, ook voldoen aan de eischen door het publiek belang gevorderd, is er, naar mijne meening, geen afdoende reden om hier af te wijken van den regel die ten aanzien van andere, mede zeer gewichtige betrekkingen geldt, als bijv. die van geneesheer."

De Heer MOLL schrijft in de Arnhemsche Courant van 11 December 1871. „De Heeren OLDENHUIS

GRATAMA en DE BRUIJN KOPS hebben geen ander stelsel verkondigd dan het beginsel der wegneming van de beperking van het getal der notarissen."

In de zitting van 20 November 1872 liet de Heer GRATAMA zich volgender wijze uit:

„Een vrij notariaat beteekent niets anders dan dat er zoovele notarissen kunnen zijn als er maar willen en dat zij zich op elke plaats kunnen vestigen. In Zwitserland, waar het notariaat vrij is, wordt een streng examen afgenomen van de candidaten, en moeten zij herhaaldelijk bewijzen van goed gedrag en moraliteit overleggen, en dan worden zij op hun verzoek tot notaris door de *regeering aangesteld* en kunnen zich vestigen waar zij willen."

De Heer GRATAMA, die in 1871 alles wilde behouden, wil, volgens boven aangehaalde woorden, eene gedwongen aanstelling van Regeeringswege. Dus, dat de Koning elken verzoeker moest aanstellen. In de redevoeringen van 1873 omtrent het notariaat gehouden door den Heer GRATAMA vinden wij niets omtrent het vrije notariaat.

In de zitting van 27 November 1874, haalt hij

een paar voorbeelden aan, omtrent misbruiken, die gepleegd zijn in een provincie waarvan hij den naam niet noemt, wat betreft de kosten bij verkoop aan den notaris uit te betalen, hij meent dat het eenige middel om uit dien vicieusen toestand te geraken is, een vrij notariaat. Verder gaat de Heer GRATAMA voort: „Ik kan een menigte voorbeelden aanhalen van plaatsen ¹⁾ waar het vrije notariaat wettig bestaat. In de Wet van Waadtland art. 20 staat: „Le nombre des notaires n'est pas limité.”

¹⁾ Kanton *Waadtland*.

Aantal notarissen niet beperkt. Ieder Zwitser 25 jaar oud, die aan de vereischten van het examen en de noodige Stage heeft voldaan, kan een notarispatent aanvragen, dat de Conseil d'Etat verplicht is hem te geven. Zij moeten een cautie storten van zeven duizend tot tien duizend francs.

Kanton *Bern*.

Notariaat gelijk de advocatie; gepatenteerd bedrijf; ieder, die aan de wettelijke vereischten voldaan heeft, ontvangt voor zijn leven een notarispatent en mag onder toezicht van de Justitie in het geheele kanton practiseeren. De vereischten zijn burgerlijke eer, 23 jaar oud, drie jaar werkzaam bij een practiseerend notaris, getuigschrift van bekwaamheid afgegeven door de examen-commissie.

Kanton *Solothurn*.

Ieder, die aan het examen voldaan heeft, kan een notarispatent nemen en moet een cautie stellen van negen duizend francs.

De Heer GRATAMA beroept zich vooral op den Minister van Justitie in Belgie, Bara, die zich in de chambre des Représentants den 18 December 1868, volgender wijze uitdrukte:

„Je crois pour ma part, mais c'est une opinion toute personnelle que j'exprime, que la vérité est dans la liberté du notariat, comme cela existe dans d'autres pays" ¹⁾.

In een rapport van eene Commissie van Belgische Notarissen aan de Regeering omtrent eene quaestie van het tarief, vinden wij aan het slot: „S'il ne s'agissait que de détruire de prétendus privilèges, dérivant de la limitation du nombre des notaires et de leur résidence, la question se transformerait et deviendrait, à certains égards, plus

Kanton *Baselstadt*.

Onbeperkt aantal notarissen worden benoemd op voorstel der Justitie, en door den kleinen Raad benoemd en gepatenteerd.

Kanton *Neuchâtel*.

Onbeperkt aantal notarissen. De vereischten voor benoeming zijn: Zwitsersch burger, in het bezit van zijne burgerlijke en politieke rechten, 22 jaar oud, een stage van minstens twee jaar bij een notaris of advocaat, voldoen aan de vereischten van het examen. Rechts-Kalender der Schweizerischen Eidgenossenschaft von F. SCHLATTER. Zurich 1874.

¹⁾ Annuaire de la chambre des Représentants séance du 18 Décembre 1868. pg. 221.

soutenable par les partisans de la liberté qui entendent conserver au notariat son caractère véritable" ¹⁾)

In het voorloopig verslag der Staten-Generaal, zitting 1876—1877, n°. 161, verlangden de voorstanders, dat de Wet algemeene voorwaarden van benoembaarheid tot notaris stelle, gelijk de Wet dit ook doet ten aanzien der geneeskundigen en advocaten. Hij, die aan deze voorwaarden had voldaan, zou het recht moeten bezitten tot de uitoefening van dat beroep alleen door de verklaring, dat hij dit wenschte. Door die verklaring zoude hij zich onderwerpen aan het toezicht der Regeering. Verscherping der voorwaarden van benoembaarheid, verscherping vooral van het toezicht der overheid. Was aan dit alles voldaan, dan moest de uitoefening van het beroep ook vrij zijn, dat wil zeggen: dan moest de Regeering niet alleen niet bepalen *wie* notaris zal zijn, maar vooral ook niet *hoe vele* notarissen op eene zekere standplaats zullen wezen. Deze gronden tot aanbeveling komen in hoofdzaak overeen met die, neergelegd in eene Nota ²⁾)

¹⁾ Regt en Wet, dl. XXII.

²⁾ Bij meer eischen van kennis en soliditeit is er, en in 't belang van de zaak zelve en in dat van het publiek, te meer

door den Heer GRATAMA in zijne afdeeling voor-
gelezen In een ingezonden stuk in het Weekblad

aanleiding om het stelsel aan te nemen, in de meeste kantons van Zwitserland gunstig werkende en ook nog onlangs in het Weekblad van het Regt, n°. 4091 van 9 April 1877 aanbevolen. De ondergeteekende tracht dat stelsel uit te drukken door art. 10 te doen luiden als volgt:

Tot notaris wordt door Ons benoemd, ter standplaats zijner keuze, ieder candidaat-notaris, die

1° Nederlander is in het volle genot der burgerlijke en burgerschapsrechten;

2° aan de Wet op de Nationale Militie heeft voldaan;

3° den leeftijd van vijf en twintig jaren heeft bereikt;

4° een leer- of werktijd (Stage) van drie jaar op een of meer notariskantoren heeft volbracht;

5° het hierna te melden examen met goed gevolg heeft afgelegd;

6° doet blijken van een goed zedelijk gedrag door middel van een of meer verklaringen, op het getuigenis van 4 bekende en geloofwaardige mannen, afgegeven door den burgemeester der gemeente of gemeenten, waar hij gedurende de laatste zes jaren aan zijn verzoek tot benoeming voorafgaande, voortdurend verblijf heeft gehad;

7°. Zekerheid heeft gesteld tot verhaal der schade door zijne schuld veroorzaakt in hypotheek of onbezwaard vast goed of in verband op inschrijvingen op het Grootboek der Nationale Schuld of zelf, of door een derde voor hem; van welke zekerheid de regeling en de hoegrootheid, niet minder dan f 2000 en niet meer dan f 12000 voor elke standplaats, door Ons wordt bepaald. Het aanbevolen stelsel biedt al dadelijk — onder meer — de volgende groote voordeelen aan:

1°. de vooruitzichten van hen, die zich op het notariaat toeleggen, worden veel verbeterd; daardoor zullen zich meer

van het Regt No. 4109, lezen wij: „De benoeming tot Notaris, zooals zij door den Heer GRATAMA gewenscht wordt, is eigenlijk niets anders dan eene verklaring, dat de aspirant-notaris aan al de vereischen van art. 10 der wet voldaan heeft. Van een onderzoek van Regeeringswege nopens de soliditeit en geschiktheid van den aspirant is daarbij geen sprake. Evenals voor ieder ander Koninklijk Besluit, behoort de Minister o. i. verantwoordelijk te blijven voor iedere benoeming tot Notaris. Wij

knappe jongelieden daaraan wijden en de groote verdiensten van enkelen onder meer worden verdeeld.

2°. de Regeering heeft niet langer in de benoeming van notarissen gunsten te bewijzen aan den eenen ingezetene boven den ander; daardoor zal het prestige der Regeering, dat door ieder onverdiend gunstbewijs aan enkele ingezetenen verzwakt, bewaard blijven;

3°. In iedere plaats of streek of bijeenliggende streken of plaatsen krijgt men zooveel notarissen als er noodig zijn en bestaan kunnen;

4°. alléén zij, die het geschiktste zijn en blijven voor hunne betrekking, die met getrouwheid, nauwgezetheid en discretie bij voortduring de belangen hunner cliënten waarnemen, blijven meester van de notariele praktijk;

5°. onder meer waarborg van kennis en soliditeit heeft het publiek meer keus; het publiek oefent veel beter contrôle uit over de notarissen dan door de „chambres des notaires” of door het Openbaar Ministerie (welks toezicht natuurlijk ook blijft bestaan) ooit geschieden kan.

wenschen den waarborg, die daarin gelegen is, volstrekt niet op te geven. Wij zouden art. 10 op deze wijze willen veranderen: Tot Notaris wordt door ons benoemd, ter standplaats zijner keuze, ieder Candidaat-Notaris, die daartoe door ons *niet ongeschikt* wordt geacht en die 1° enz.

HOOFDSTUK IV.

Is de aard van het Notarisambt met het vrije
Notariaat overeen te brengen?

De belangrijkste taak der notarissen is, aan de geschriften geloofwaardigheid te verzekeren, vervolgens de akten te bewaren, en ten derde akten te maken, die de kracht van gewijsden hebben en dadelijk ten uitvoer kunnen gelegd worden.

Nu is de groote vraag, hoe het best er voor kan gezorgd worden, dat de persoon, door wien een akte gemaakt wordt, de hoedanigheden hebbe, die hem het vertrouwen waardig maken.

De Staats-Commissie van 1867, verslag bladz. 239, zegt: „De eigenaardige werkring den notaris aangewezen, eischt boven alles waarborgen voor kennis, eerlijkheid en regtschapenheid. Door het openbaar gezag aangesteld, is de notaris de bewaarder en handhaver van het algemeen vertrouwen. Zijne medewerking stelt in regten een

onwraakbaar getuigenis daar, voor de waarheid van hetgeen onder zijn oog is voorgevallen, en drukt in de gevallen, waarin dit door de wet gevorderd of door de belanghebbenden verlangd wordt, den stempel der authenticiteit op de overeenkomsten der ingezetenen."

Men mag dus zeker niet te lichte eischen stellen om zulk een vertrouwd persoon te verkrijgen.

Het examen dat voor alle candidaten hetzelfde is, en gelijktijdig wordt afgenomen, geeft alleen een waarborg voor de kundigheden. Het weinig afdoende bewijs van goed gedrag kan bestaan blijven in zooverre het hen, die er waarde aan hechten, gerust stelt.

Door meerdere notarissen in hetzelfde kanton te benoemen, of deze van niet te grooten omvang te doen zijn, is er voor gezorgd, dat een notaris geen plaatselijk monopolie hebbe. De concurrentie met zijn collega op dezelfde standplaats doet hem inzien, dat hij ten dienste van het publiek is, en niet dit ten zijnen dienste. Indien nu door de beperking van het getal, dus door uitsluiting der vrije concurrentie, er voor gezorgd kan worden, dat de benoemde notaris waarschijnlijk een bestaan zal hebben, dan bevordert die beperking tevens het gemakkelijk

kunnen terugvinden der minuten. De notaris, die zich op goed geluk vestigt, zonder eenig middel van bestaan, en na eenigen tijd er toe gedwongen wordt zijn ambt weder te laten varen, daar hij het niet kan houden en door armoede genoodzaakt wordt zich met een gesalarieerde betrekking tevreden te stellen, is niet in staat voor de bewaring der akten te zorgen, en men zal moeite hebben deze terug te vinden. Het belang van het publiek schijnt dus een gematigd monopolie te vereischen.

Dat de vrije advocatie hier te lande niet nadeelig werkt, ligt in den aard der advocatie; er is hoe genaamd geen belang om na eenige jaren de processtukken terug te vinden, en van de vonnissen blijft immers de minuut ter griffie ¹⁾.

De Heer GRATAMA zegt in zijne redevoeringen:

¹⁾ Vergelijk hiermede hetgeen BRUNO TIDEMAN schrijft in het Weekblad voor Notarisambt en Registratie N°. 521. „Waar de wet de ingezetenen in sommige gevallen verplicht de uitspraak of bewilliging van den rechter te vragen of van het ministerie van den notaris gebruik te maken, moet de overheid zorgen dat die ambtenaren op eenen niet te grooten afstand van ieders woonplaats te vinden zijn. Bij notarissen die hunne standplaats zelve zouden kunnen kiezen en zoo dikwerf zij willen veranderen is dit ondoenlijk. En als de notaris, die zich had nedergezet op een dorp in Groningen en na een poos tijds vertrok naar Limburg, zouden dan de eigenaars der

„men zal dan hetzelfde zien gebeuren wat nu met de doctoren in de medicijnen plaats heeft; zij vestigen zich dáár waar zij willen en waar zij een bestaan vinden. Vergelijk nu eens den ijver van de med. doctoren voor hunne patiënten met dien van sommige notarissen voor hunne cliënten.”

In de eerste plaats moet ik hiertegen aanvoeren, dat het veranderen van woonplaats van een doctor, voor het publiek van minder gewicht is, dan dat van den notaris, daar bij het gedurig verplaatsen van den notaris, zijn minuten al zeer moeilijk zijn terug te vinden, daar men niet altijd weet, waarheen hij zich begeeft.

minuten die maar mede moeten zien verhuisen? Neen! zullen de voorstanders van het vrije notariaat wellicht zeggen, dan moet het protokol overgaan bij een naburig notaris. Maar zal die er zijn? Dit is onzeker. Dan ter griffie of in de bewaarplaats. Dan toch zou de eed van geheimhouding moeten opgeheven worden. Want ter griffie vernemen nu de zettters van het patentrecht, door inzage der repertoires hoeveel en welke akten iedere notaris in het afgelopen jaar passeerde en al kent men hieruit den inhoud der stukken niet, het kan reeds familiegeheimen schenden, indien men weet dat een bepaald persoon een testament maakte, eene erkenning of andere akte passeerde. En wat de bewaarplaats betreft, ik kwam er eens met den bewaarder, die bracht de sleutels in zijn zak mede, maar toen de welgesloten deur geopend was, stonden in het lokaal twee werklieden te verven. De sleutels waren dus in meerdere handen.”

Indien die tenlastelegging van gebrek aan ijver van Notarissen gegrond is, dan is m. i. het natuurlijk geneesmiddel, de districten zoo in te richten dat er ten minste twee notarissen in fungeeren; men behoeft niet bang te zijn, dat zij zoo broederlijk zullen zijn van elkander geen naijver te betoonen.

De Standaard van 31 October 1879 somt de volgende grieven tegen het bestaande notariaat op, en meent dat door de invoering van het *vrije notariaat* hierin kan voorzien worden.

↓ Vooreerst beklagt men zich, dat de notarissen te hoog rekenen en zich coaliseeren om het tarief op een bepaalde hoogte te houden. Een tweede grief is, dat de tegenwoordige notarissen door den geld- en hypotheekhandel, dien zij voor zich en hunne cliënten drijven, in menige streek soms de halve bevolking derwijze in hunne macht krijgen, dat alle zelfstandige critiek der burgerij feitelijk wegvalt. Ten derde, dat onze notarissen ten platten lande meestal van buiten af geïmporteerde lieden zijn, die in geloovige dorpskringen als pioniers van het ongeloof optreden. Ergerlijk acht de Standaard het ook dat bij de benoeming van notarissen de hoogste invloed op de keuze wordt toe-

gekend aan regeeringspersonen, die geen organen zijn van het maatschappelijk leven der burgerij, en dat er in het notariaat geen einde komt aan het nepotisme, omdat sommige notarisfamiliën derwijs op de voordracht aan den Koning weten te influenceeren, dat niet zelden ongeschikte jongelieden, alleen omdat ze notariszonen zijn, boven andere degelijke kandidaten worden voorgetrokken. Eindelijk komt de Standaard er tegen op, dat de notarissen door de macht tot adverteeren, die bij hen berust, op uiterst partijdige wijze van hun officiëelen invloed misbruik maken, om middelen van bestaan te verzekeren aan een provinciale pers, die recht tegen den geest der districtsbewoners ingaande, zonder dien steun niet zou kunnen bestaan. De Standaard wenscht tegen deze grieven voorziening, maar zij aarzelt toch om zonder overgangsperiode den weg in te slaan naar het andere uiterste, dat onder den naam *vrij notariaat* wordt aanbevolen. Kwam het notariaat plotseling vrij, zoo schrijft het blad, dan liep men gevaar, dat allerlei onbekookte lieden maar een notariskantoor gingen opzetten en het houden van een degelijk kantoor bijna onmogelijk zou worden door de kans, om in een vlaag van wraak zelf een tegenkantoor op te zetten en daarbij

↑ misbruik te maken van de kennis, die men bij den vroegeren patroon had opgedaan. Zij wenscht daarom als maatregel van overgang, dat er splitsing gebracht worde tusschen de eenvoudige en de meer ingewikkelde zaken, die thans op de kantoren onzer plattelandsnotarissen behandeld worden. De behandeling der gewone zaken zou vrijgelaten kunnen worden, terwijl voor meer ingewikkelde zaken in elk arrondissement een of twee kundige rechtsgeleerden konden worden aangesteld, die deels de stukken der plattelands-notarissen nazien, deels zelven handelend optreden konden. In grootere zou het notariaat aan elken geëxamineerde nu reeds veilig vrijgelaten kunnen worden.

Tot nu toe heeft het beperkte monopolie den notaris meestal een bestaan verschaft; dat te Amsterdam een notaris door het armbestuur begraven werd, een ander cessio bonorum doen moest, behoort zeker tot een der zeldzaamste gevallen ¹⁾. Er een bezoldigd staatsambt van te maken gelijk BRUNO

¹⁾ Zie Weekblad Notarisambt en Registratie N°. 521. Waar BRUNO TIDEMAN het volgende schrijft. „Wel weet ik, die zoolang notaris was en 33 jaren briefwisseling hield met bijna alle notarissen in ons land, uit den aard van welke correspondentie mij den omvang, voor- of achteruitgang van de

TIDEMAN ¹⁾ wil, is m. i. onraadzaam, de schatkist is reeds bezwaard genoeg.

Wat MURET in de Séance du Grand-Conseil du Canton de Vaud, 14 Janvier 1851 zeide, is zeer waar:

„Il est évident que, si on accorde le libre exercice, le nombre des notaires va énormément augmenter; trop de jeunes gens se sont jetés dans la carrière du notariat, et cependant ils avaient en face d'eux une loi qui les prévenait bien qu'il ne suffirait pas d'obtenir un acte de capacité pour pouvoir exercer, c'est là notre mal. Quand tous pourront ouvrir une étude, bien plus de jeunes gens se jetteront dans cette profession; il n'y a que trop de jeunes gens qui répugnent à l'agriculture, à des industries parfaitement honorables, mais quelquefois un peu pénibles. Il y a trop de gens qui désirent avoir de petites places. Il y a longtemps

practijk van velen bekend werd, dat een klein derde ruime verdiensten heeft, een ander derde voldoende, maar de overigen er geene voldoende verdiensten in vinden om op den beta-menden voet te leven en dat een tal van weduwen van notarissen verklaarden zoo weinig bezorgd te zijn nagelaten, dat zij om eene kleine jaarlijksche gift met andrang vroegen.”

¹⁾ Regt en Wet, dl. XXV, bl. 265.

qu'on nous a fait ce reproche, et je crois Napoléon lui-même. Nous avons un goût très-prononcé pour les petits emplois. Cette foule de jeunes gens qui désireront exercer des fonctions publiques, se feront notaires, parce que tout le monde pourra être notaire. Ils aboutiront à une profession qui ne leur donnera pas de quoi vivre.

On ne peut pas comparer la profession de notaire à celle de médecin. Pour être médecin il faut des études sérieuses, extrêmement longues; il faut faire des sacrifices considérables. Pour le notariat il n'en est pas de même, on sera pendant trois ou quatre ans chez un notaire à faire peu de chose, on viendra ensuite à Lausanne faire un cours de droit, on continuera à faire peu de chose; cela est à la portée, non seulement de toutes les bourses, mais aussi de presque toutes les capacités. Les parties du pays qui n'ont pas assez de notaires en perdront; celles qui en ont trop en acquerront encore; par exemple, ce n'est pas pour exercer dans le district d'Oron qu'on demandera un acte de capacité, puisque malgré le grand nombre de candidats reçus, nous voyons que les places de notaire dans le district d'Oron ne sont pas remplies, et que le conseil d'état, malgré sa bonne intention,

ne trouve point de notaire à y envoyer. On verra les notaires se jeter dans les centres d'affaires. Le notariat étant un office auquel les citoyens sont obligés de recourir, il faut qu'il y ait des notaires à leur portée dans toutes les localités. Par le système du libre exercice, vous appauvrirez les contrées qui en sont déjà trop pauvres et vous enrichirez les centres où il y en aura infiniment trop.

Le remède proposé dans le projet n'est qu'un palliatif; peut on dire qu'un notaire sera obligé d'aller dans tel endroit où il n'y aura rien à faire?

Mais de ce grand nombre de notaires, il en résultera bien d'autres inconvénients. Le notariat ne sera plus une profession qui offre à celui qui l'exerce un travail suffisant pour le développement de sa vie civile et de ses facultés; il ne lui offrira pas non plus des ressources suffisantes pour son entretien et celui de sa famille; il est à craindre que par-là la moralité des notaires ne soit beaucoup plus exposée.

J'admets encore, si l'on veut, qu'il n'y aura pas beaucoup de notaires qui feront faiblir leur moralité; mais le grand nombre ne feront plus du notariat qu'une occupation complètement accessoire,

ils n'y donneront plus leur temps et leurs peines. Quel intérêt mettront-ils à l'exercice de leur vocation? Aucun. Ils seront obligés, pour leur entretien et celui de leur famille, d'entreprendre autre chose que le notariat. Est-il bon que ces fonctions soient exercées accessoirement, sans que celui qui les occupe y mette des soins? C'est sous ce rapport que le notariat décherra et que le public perdra." De Heer TH. VAN UIJL PIETERSE wijst in het Weekblad van het Regt No. 4144 op de meening van J. C. VAN NERUM betrekkelijk het *vrije onderwijs* in Belgie, vervat in zijn werk *de l'organisation de l'enseignement primaire en Belgique* 1839 Gand. De Heer PIETERSE zegt: „wel staat het onderwijs met het Notariaat in geen direct verband, maar de gevolgen van het vrije onderwijs en het vrije Notariaat zijn niet aan elkander vreemd, zoowel met het oog op de belangen der Maatschappij in het algemeen als op die van hen, aan wie deze vakken worden toevertrouwd." In boven aangehaald werk lezen wij: „De goede onderwijzers zijn niet meer te vinden. Men heeft hen al te zeer afgeschrikt en vernederd. Als *handswerklieden* behandeld, hebben zij hun plaats aan *handswerklieden* ingeruimd. Dikwijls is

de onderwijzer met zijn gezin aan wezenlijke armoede ten prooi; de zorg voor het levensonderhoud maakt het hen onmogelijk te denken aan hetgeen hun in kunde nog ontbreekt, of om zich nog verder te bekwamen. Ten einde hun bestaan zooveel mogelijk te verbeteren oefenen enkelen de betrekking van landmeter, anderen die van herbergier of kleermaker bij hunne werkzaamheid als onderwijzer uit. In de 255 gemeenten welke door ons in 1836, 37, 38, bezocht werden, vonden wij 220 onderwijzers, die slechts een armzalige hut tot woonstede hadden. In Gemeenten, waar het moeite kostte eenen *enkelen* onderwijzer een sober bestaan te verschaffen hebben wij er meermalen 5, 6, of 7 aangetroffen van die soort, als wij zoo even hebben aangeduid, die onderling bestendig een strijd op leven en dood voerden. „Dit nu zijn in België de gevolgen van het *vrije onderwijs* geweest. Nu vraagt de Heer PIETERSE in boven aangehaald Weekblad, „zouden de gevolgen anders wezen van het stelsel van *vrij Notariaat*?” En geeft m. i. terecht ten antwoord „waarlijk het Notariaat zou diep vallen, wanneer het aan elken Candidaat werd vrijgelaten zich te vestigen als notaris, zoodra het examen hem bekwaam had verklaard dat ambt

uit te oefenen. Ook spoedig zouden zij bemerken dat het Notarisambt, bij een onbeperkt getal notarissen, hen het noodige bestaanmiddel niet kan verschaffen. De concurrentie zou het Notariaat den *doodslag* geven."

HOOFDSTUK V.

Welke veranderingen zijn wenschelijk?

Misschien is het wenschelijk de benoeming door den Koning uit te sluiten, en den notaris door de Kiezers voor de Gemeenteraden te doen verkiezen; ¹⁾ of door den Gemeenteraad uit drie door

¹⁾ Dergelijke op volkskeuze berustende benoeming vinden wij in Zwitserland in de volgende kantons:

Kanton Zurich. Geen afzonderlijke notarissen. Hun werkzaamheid is opgedragen aan de landsschrijvers, die aan het hoofd van de 32 notariaatskanselarijen van het kanton Zurich staan, en daarom ook notarissen genoemd worden; zij zorgen voor het kadaster en notariaat, d. i. medewerking bij het opmaken van uiterste wilsbeschikkingen, opmaken van wisselprotesten, enz. Deze landsschrijvers worden door het volk voor 3 jaar gekozen uit de candidaat-notarissen, die, na afgelegd Staats-examen, een getuigenschrift van bekwaamheid hebben ontvangen.

Kanton Uri. Notariaat waargenomen door 4 van het volk gekozen beëdigde landsschrijvers.

Kanton Schwyz. De notarissen worden gekozen door den

de Kiezers voorgestelde candidaat-notarissen eene keuze te laten doen. Hun kundigheid is door het Staats-examen gewaarborgd; dat die candidaat-notaris het vertrouwen verdient, bewijst dan de vox populi. Men zou, om niet te veel candidaat-notarissen te verkrijgen, het examen niet jaarlijks behoeven te doen plaats hebben en alleen maar letten op de behoefte. Uit de statistiek van het notariaat kan men opmaken hoeveel titularissen jaarlijks sterven, en hoevelen het stil-leven of andere bezigheden verkiezen.

Z. E. de Minister van Justitie zeide in de zitting van den 3 Dec. ll. (zie Handelsblad no. 15435) dat het aantal notarissen voor tien à twintig jaren voldoende is, — dus is er stellig geen gebrek aan candidaat-notarissen.

Toch zal het toenemen van het getal candidaat-notarissen geen bezwaar opleveren, wanneer wij uitgaan van het oogpunt, dat hij, die vroeger examen gedaan heeft; hoegenaamd

districts-raad voor 4 jaar uit, hen die door de Justizkommission een bewijs gekregen hebben van verkiesbaarheid. . . .

Rechts-Kalender der Schweizerischen Eidgenossenschaft von F. SCHLATTER, Zurich 1874.

geen voorrang verdient boven latere, dus moet niemand de gelegenheid om met de vroeger geëxamineerden te concurreeren, ontnomen worden. Zij die zulk een beroep gekozen hebben, dat aan zoo weinigen kan te beurt vallen, hebben het zich zelven te wijten, en de Staat behoeft hierin niet vaderlijk tegemoet te komen door te zeggen: eerst moeten die van dit of dat jaar geplaatst zijn, voordat nieuwe candidaten kunnen benoemd worden. Nog beter is het misschien ieder jaar een vergelijkend examen te houden, bij hetwelk zooveel personen het radicaal verkrijgen kunnen als waarschijnlijk in dat jaar zullen geplaatst worden (wordt de volkskeuze hier aangenomen dan zullen er voor de drietallen meer moeten worden toegelaten).

De Staats-Commissie 1867 (verslag blz. 242) is voor de wederinvoering der zekerheidsstelling; zij zegt: „Het is een algemeen beginsel van recht en billijkheid, dat iemand *verplicht* moet worden belangen, waarbij zijn vermogen ten nauwste betrokken is, toe te vertrouwen aan personen, die niet den minsten geldelijken waarborg aanbieden. Eigent zich de borgstelling, wil zij niet in eene uitsluitende beoordeeling van de meest gegoede

klasse der Maatschappij ontaarden, die bovendien niet het benoodigd getal ambtenaren zou opleveren, moeielijk om elke toegebrachte schade te vergoeden, zij strekt toch om het vertrouwen in den notaris te vermeederen. Zij geeft, moge het geen volledige zijn, waarborg voor vergoeding van schade, maar tevens (en hierin ligt haar hoofden voornaamste doel) een bewijs van gegoedheid." Deze borgstelling was bij de Fransche wetgeving opgelegd en bij besluit van 27 Julij 1814 (Stbl. n°. 88) opgeheven, omdat de notarissen aan de belasting van het patent onderworpen waren. Wanneer de som waarvoor borg moet gesteld worden, vrij hoog is, zal de zekerheidsstelling misschien veel bijdragen wat het vertrouwen betreft (alhoewel zij op wantrouwen steunt); en zoo de *vrijverklaring* toegelaten wordt, zal de gevorderde zekerheidsstelling natuurlijk ten voordeele van de vermogenden werken en hierdoor een monopolie daargesteld worden, hetgeen de voorstanders der *vrijverklaring* juist willen tegengaan. De eenige verandering, die m. i. dus voordelig zijn kan, is de benoeming van notaris door keuze met behoud van het beperkt getal; ook deze benoeming door verkiezing is niet noodig

wanneer de regeering zich houdt aan het gezegde van Z. E. den Minister van Justitie in de zitting van den 3 Dec. ll. „op de keuze der notarissen komt het aan, op ernstige, onbevangen overweging door de Regeering van de adviezen omtrent de candidaten.”

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Ten onrechte beweert DIETZEL, Zeitschrift für Civilrecht und Process N. F. 13, bl. 435, dat in het Justiniaansche recht de bepaling geldig is, dat de vennootschap tusschen de erfgenamen zal blijven bestaan.

II.

De eigenaar van het erf is *eigenaar* van de helft van den door een ander toevallig in zijn erf gevonden schat.

III.

Ten onrechte beweert PUCHTA, Pandecten § 313, dat hij, die een zaak heeft ontvangen onder de voorwaarde, dat hij haar voor een bepaald bedrag zal verkoopen, zoodanig dat hij hetgeen zij boven dat bedrag opgebracht heeft voor zich mag behouden, doch in allen gevalle òf de zaak zelve òf het bepaalde bedrag moet uitkeeren, al is zij door toeval vergaan, terstond bij de overgave eigenaar dier zaak wordt.

IV.

De vrouw, die, niet van tafel en bed gescheiden zijnde, niet met haren man samenwoont, verbindt niettemin dezen volgens art. 164 B. W.

V.

Art. 595b B. W. handelt alleen van dien minderjarige, die den toeëigeningswil kan hebben.

VI.

Bij overlijden van den voogd moet de nieuwe voogd benoemd worden door den Kantonrechter van de woonplaats van den toezienden voogd.

VII.

De verklaring, dat de eerste uiterste wil zal herleven, gevoegd bij de herroeping van den uitersten wil, die een vorigen had te niet gedaan, heeft geen gevolg.

VIII.

De rechter kan de gevraagde vernietiging van de huur naar gelang der omstandigheden weigeren (art. 1625 B. W.)

IX.

De commissionair kan onmiddellijk voor zijn commissiegever bezit verkrijgen.

X.

Abandon kan niet samengaan met abandonnement (art. 321 en 663 K.)

XI.

De schuldenaar, aan wien surseance van betaling is verleend, is onbevoegd in rechten op te treden, zonder machtiging der aan hem toegevoegde bewindvoerders.

XII.

Wanneer de vordering op zich zelf minder, doch met de medegevorderde reeds verschuldigde rente meer dan f 400 bedraagt, is het hooger beroep niet uitgesloten (art. 54, N°. 2, R. O.).

XIII.

Van den vreemdeling, die de faillietverklaring van zijn schuldenaar vraagt, kan zekerheidstelling gevorderd worden.

XIV.

Gratie kan den veroordeelde verleend worden, zoowel tegen zijn wil, als wanneer hij beweert onschuldig te zijn.

XV.

De drieledige verdeeling der strafbare handelingen (zonder behoud van onteerende straffen) is aan te bevelen.

XVI.

Diefstal van een takkenbos uit een houtstuik, aan de rivier staande, met het doel er eene krib van te maken, valt niet onder art. 18 der Wet van 29 Juni 1854, Stbl. N°. 182.

XVII.

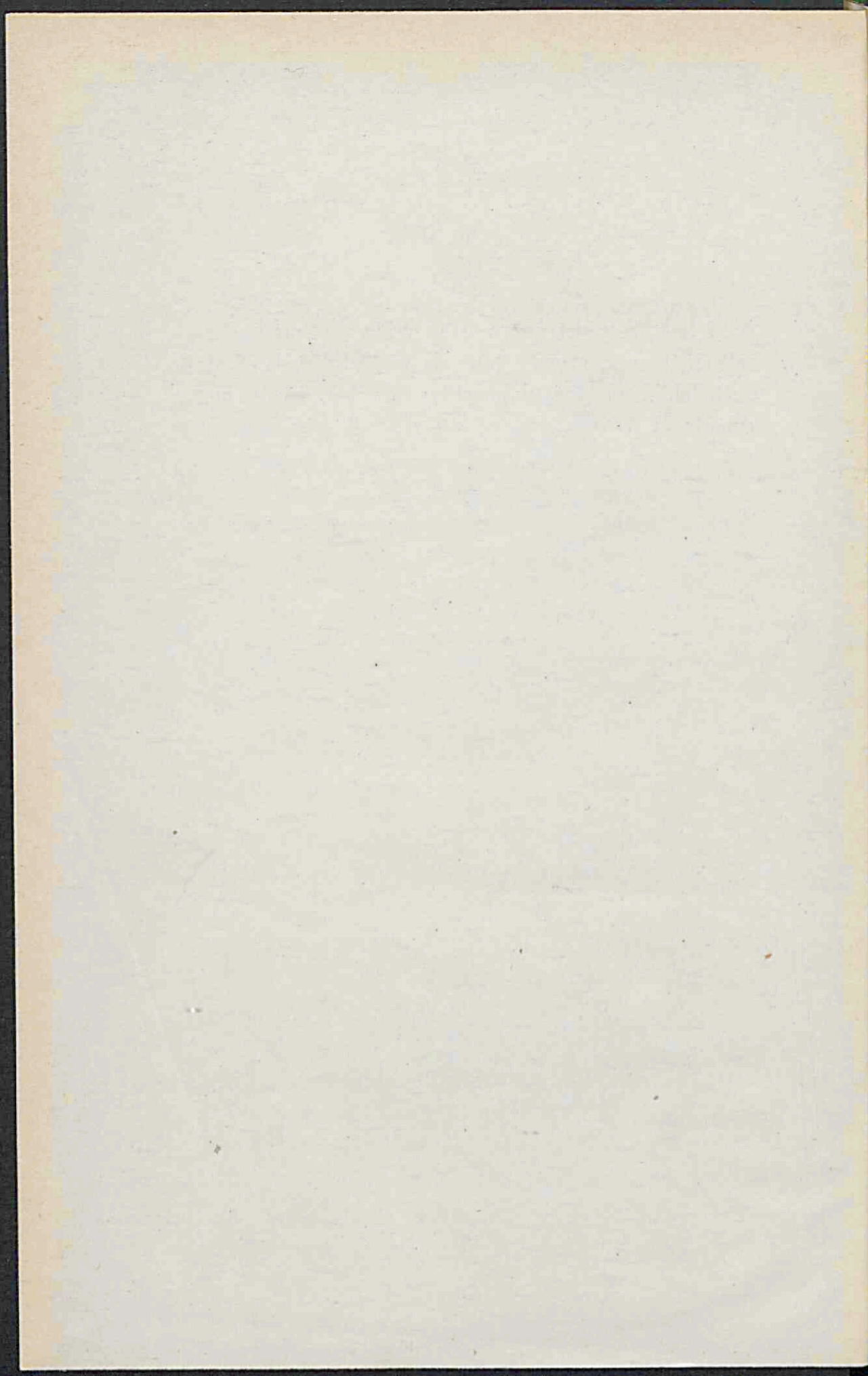
De overtuigingsstukken moeten door het Openbaar Ministerie afgegeven worden.

XVIII.

De vereeniging van de betrekking van Minister met die van volksvertegenwoordiger is goed te keuren.

XIX.

In het begrip van voortbrenging is eene onderscheiding op grond van de stoffelijkheid of de onstoffelijkheid der uitkomsten van den arbeid niet geoorloofd.

ZINSTORENDE DRUKFOUTEN.

p. 2,	r. 13	v. b	maximiani	<i>lees</i>	Maximiani.
" "	" 14	" "	provincialis	"	provinciales.
" "	" 15	" "	p. 175 Mommsen.	<i>lees</i>	p. 175. Mommsen
			C. I. L.		
" 4,	" 8	" o.	Comes Sacrum Largitionum	<i>lees</i>	Comes
			Sacrarum Largitionum.		
" 5,	" 5	" "	proinde custodiam	<i>lees</i>	proinde et si
			custodiam.		
" "	" 3	" "	teneri cum	<i>lees</i>	teneri eum.
" 6,	" 10	" "	Cujae	"	Cujac.
" 8,	" "	" "	scabinos	"	Scabinos.
" 26,	" 8	" "	numbration	"	numération.
" "	" "	" "	des	"	de.
" "	" 7	" "	l'avenu	"	l'aveu.
" 52,	" 13	v. b.	In grootere zou	<i>lees</i>	In grootere ste-
			den zou.		
" 56,	" 9	" "	Uyl Pieterse	<i>lees</i>	Uye Pieterse.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF THE

EMPEROR

OF THE

WESTERN

EMPIRE

BY

THE

EMPEROR

OF THE

WESTERN

EMPIRE

BY

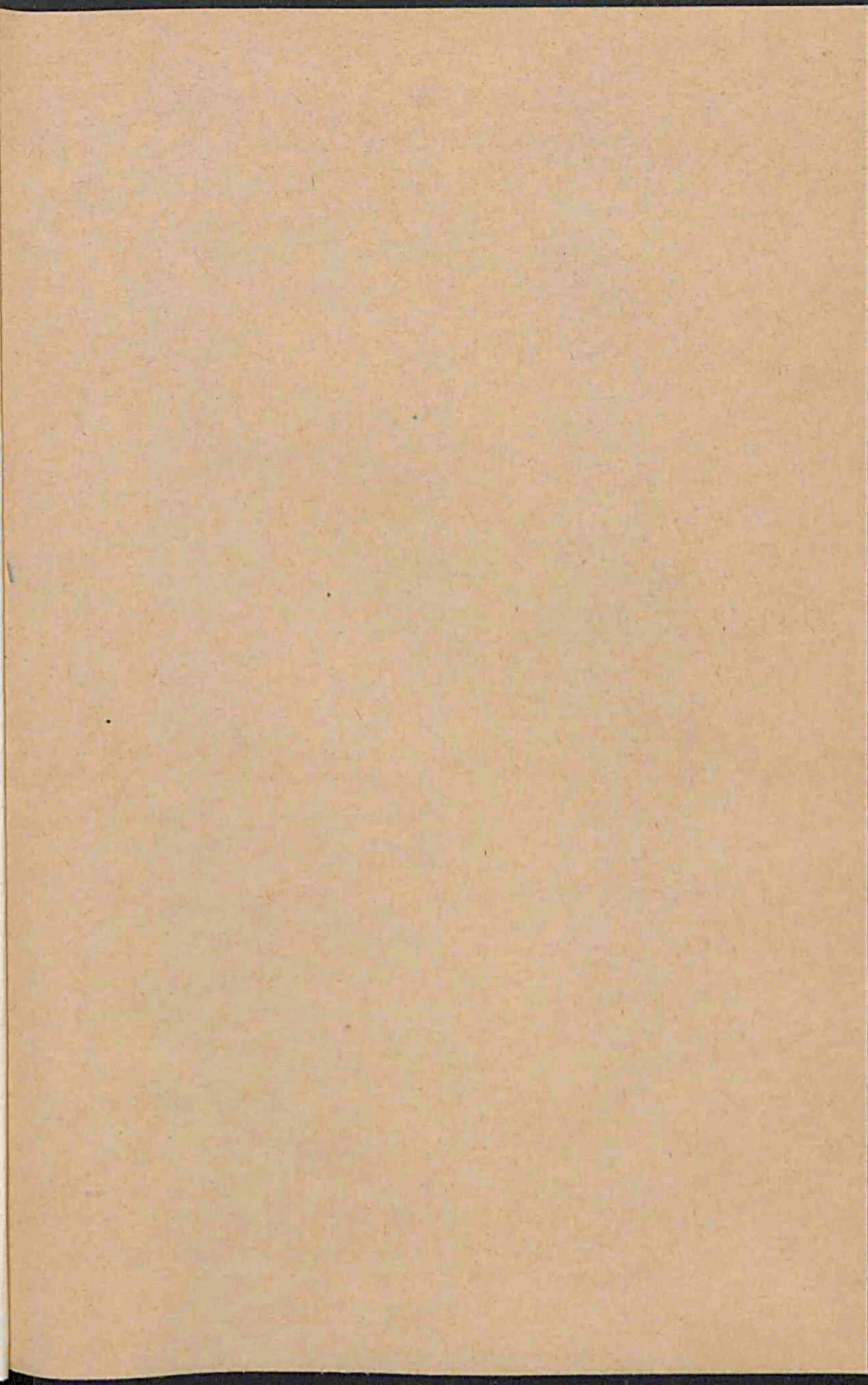
THE

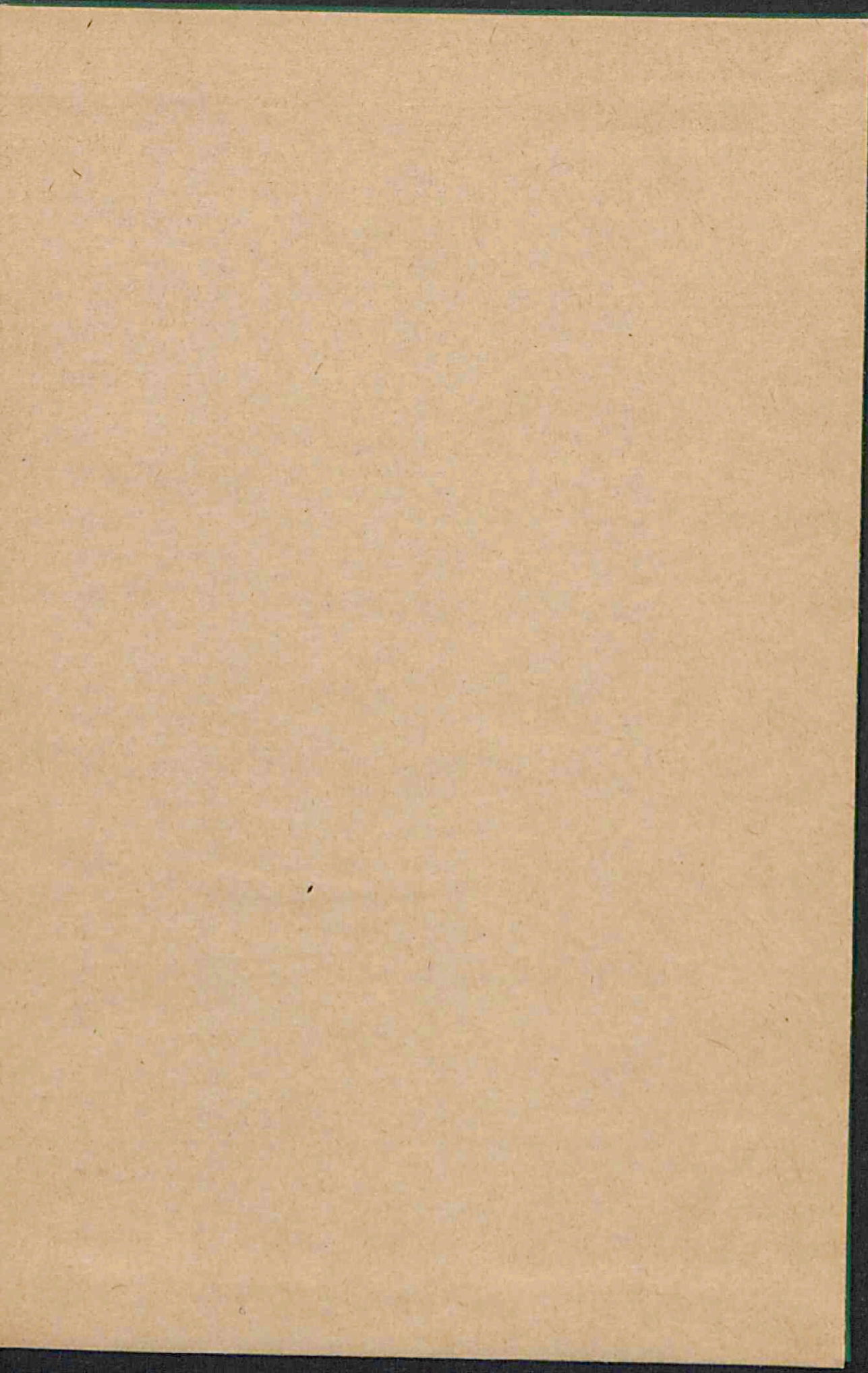
EMPEROR

OF THE

WESTERN

EMPIRE

Ut

10